

थिमी टाइम्स

THIMI TIMES WEEKLY

बिम्बिन्हास

साप्ताहिक

वर्ष १९ अङ्क ०५ ने.सं. ११४५ गुलागा द्वादशी भदौ ०४ गते बुधवार, २०८२ 20 Aug., 2025, Wednesday पृष्ठ ८ मूल्य रु १०/-

कांग्रेस-एमाले गठबन्धन : सत्ता साभेदारीको सहमति तर नीतिगत असमानताले गहिरिँदो अविश्वास

काठमाडौं । नेपालको हालको सत्ता संयोजन, अर्थात् नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेबीचको गठबन्धन भएको एक वर्ष पुरा भएर तेह्रौँ महिना वितिसकेको छ, यो अवधिमा सत्ता साभेदार दल आउने ८४ सम्मको निर्वाचनमा गठजोड कायमै रहने बताउँदै सतहमा कार्यकारी शक्तिको साभेदारीमा अडिएको देखिन्छ । तर नीतिगत प्रार्थमिकता, विधेयक निर्माण प्रक्रिया र दीर्घकालीन राजनीतिक रणनीति र संविधान संशोधनको प्रक्रियामा समेत दुवै दलबीचको दूरी क्रमशः बढ्दै गएको आभास आम जनताले गरिरहेको छ । संविधान संशोधनदेखि बजेट प्रावधानसम्म फैलिएका असहमति मात्र सत्ता सञ्चालनलाई चुनौती बनाइरहेका छैनन्, यसले गठबन्धनको दीर्घकालीन स्थायित्वमै प्रश्न खडा गरेको छ । समयान्तरमा गठबन्धनले संसदमा ल्याएको प्रस्तावहरूमाथि देखिएको विभाजनले पनि यो अविश्वासलाई अझ गहिरो बनाएको छ । गठबन्धन निर्माणको प्रारम्भिक आधार संविधान

संशोधनलाई मानिएको थियो । कांग्रेसले तत्काल कार्यदल गठन गरी निर्वाचन प्रणाली, ग्रेसहोल्ड र संघीय संरचनामा आवश्यक सुधारको खाका तयार गर्नुपर्ने तर्क अघि सारेको छ । यसको विपरीत, एमाले राष्ट्रिय सभामा आवश्यक समर्थन अभावलाई देखाउँदै, खर्चिलो निर्वाचन प्रणाली सुधारका बहसलाई स्थगित गर्न चाहन्छ । यसले दलहरूबीच रणनीतिक अविश्वास बढाएको मात्र होइन,

संसदमा देखिएको निष्क्रियतालाई अझै बलियो बनाएको छ । यसका कारण संवैधानिक सुधारका बहसहरू लम्बिँदै गएको र आवश्यक विधेयकमा समयमै प्रगति नहुने अवस्था देखिएको छ । संविधानको मुल मर्मलाई अझ प्रगतिशील बनाउने विषयमा कांग्रेस सक्रिय भए पनि, एमाले आफ्नो राजनीतिक आधार खस्किने डरले होसियार देखिएको छ ।

साइबर सुरक्षा र डिजिटल

वागमती प्रदेशका सबै पत्रकारलाई निःशुल्क स्वास्थ्य बीमा

भक्तपुर । वागमती प्रदेश सरकारले प्रदेशभित्रका सबै १३ जिल्लामा कार्यरत सम्पूर्ण पत्रकारहरूलाई लक्षित गर्दै निःशुल्क स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम लागू गर्ने भएको छ । प्रदेशका स्वास्थ्य मन्त्री किरण थापाले भक्तपुरमा आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा उक्त जानकारी दिएको हुन ।

मन्त्री थापाका अनुसार पत्रकारहरूको स्वास्थ्य सुरक्षालाई प्राथमिकतामा राख्दै सरकारको तर्फबाट उनीहरूलाई स्वास्थ्य बीमाको पहुँचमा ल्याउने निर्णय गरिएको हो । “पत्रकारहरूको स्वास्थ्यप्रति हामी गम्भीर छौं,” मन्त्री थापाले भने, “यसैले १३ वटै जिल्लाका पत्रकारलाई पाँच जनाको पारिवारिक समूहमा समेटेर बीमाको सम्पूर्ण प्रिमियम प्रदेश सरकारले बेहोर्नेछ ।”

उनका अनुसार चालु आर्थिक

वर्षका लागि स्वास्थ्य मन्त्रालयले पत्रकार स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमका लागि २० लाख रुपैयाँको बजेट विनियोजन गरिसकेको छ । कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि आवश्यक कार्यविधि तयार गर्ने प्रक्रिया अन्तिम चरणमा पुगेको मन्त्री थापाले जानकारी दिए ।

स्वास्थ्य बीमाको प्रक्रिया बाँकी पेज ७ मा

उपसभामुखविरुद्ध महाभियोग चर्चा : आकस्मिक हस्ताक्षर अभियानपछि कांग्रेसभित्रै मतभेद

काठमाडौं । उपसभामुख इन्दिरा राना मगरलाई महाभियोग लगाउने तयारीस्वरूप नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेले आकस्मिक रूपमा सांसदहरूको हस्ताक्षर संकलन गरेपछि सत्तारूढ दलभित्रै विवाद चर्किएको छ । मंगलवार बिहान सिंहदरबारमा बोलाइएका सांसदहरूलाई स्पष्ट प्रयोजन

नखुलाई हस्ताक्षर गर्न लगाइएको थियो, जसले कांग्रेसभित्र आन्तरिक असन्तोष पैदा गराएको हो ।

सिंहदरबारस्थित संसदीय दलको कार्यालयमा बोलाइएका सांसदहरूमध्ये केहीले आफूहरूलाई “खाली कागजमा हस्ताक्षर गर्न लगाइएको” बताएका छन् । नेकपा एमालेका सचिव योगेश भट्टराईले यो कार्य संसदीय अभ्यासअनुरूप भएको दावी गरे पनि स्पष्ट उद्देश्य नबताई गरिएको यो हस्ताक्षर संकलनलाई लिएर आलोचना भइरहेको छ ।

भट्टराईले भने, “यो २०४८ सालदेखि चल्दै आएको संसदीय अभ्यास हो। आकस्मिक प्रस्ताव दर्ता गर्न यसरी हस्ताक्षर संकलन गरिन्छ ।” तर, एमालेका अर्का सांसद गोकुल बास्कोटाले भने आफू

बाँकी पेज ७ मा

जीवित सङ्ग्रहालयको पहिचान बोकेका मध्यपुरथिमिका मौलिक नाचहरू

भक्तपुर । मूर्त कलामात्र होइन, अमूर्त कला, संस्कृति, धार्मिक पर्व र परम्पराको भण्डारका रूपमा परिचित ऐतिहासिक थिमी अहिले विभिन्न मौलिक नाचहरूको ध्वनि

र रंगले जीवन्त बनेको छ । गाईजात्राको भोलिपल्टदेखि सुरु भएर पञ्चमीसम्म चार दिन तीन रातसम्म टोलटोलमा अनवरत रूपमा प्रस्तुत हुने यी नाचहरूले

नगरलाई साँभविहान एकै स्वरमा बज्ने बाजा, घन्कने ताल र देवीदेवताको आभामण्डलले

बाँकी पेज ७ मा

नयाँ पुस्ताले राजनीति कसरी बदल्न सक्छ ?

क्षितिज बिक्रम खनाल

नेपालको राजनीतिक यात्रामा हरेक ठूलो परिवर्तनमा युवाको योगदान सधैं अग्रपंक्तिमा रह्यो। राणा शासनविरुद्धको विद्रोह होस् वा २०४६ सालको जनआन्दोलन, २०६२/६३ सालको जनआन्दोलन होस् वा गणतन्त्रको स्थापना, हरेक मोडमा युवाहरूले आफ्ना सपना, ऊर्जा र बलिदान दिएका छन्। तर विडम्बना के छ भने, आन्दोलनको नेतृत्वमा प्रायः पुराना नेताहरू नै कायम रहिरहेका छन्। युवाले क्रान्ति जिते, तर निर्णय प्रक्रियामा पुराने पुस्ता बसिरहे। यसरी नयाँ पुस्ता आन्दोलनमा प्रयोग हुने तर नेतृत्वमा पहुँच नपाउने चक्र निरन्तर दोहोरिँदै आएको छ।

यो क्रमले युवाको ऊर्जा र योगदानले देशमा परिवर्तन त ल्याउँछ, तर त्यसको लाभ पुराने पुस्ताले भोग्छ। नेतृत्वमा पुस्तान्तरण हुन नसक्दा नयाँ विचार र दृष्टिकोण संस्थागत हुन पाउँदैनन्, जसले गर्दा राजनीति स्थायित्वभन्दा बढी असन्तुलनतर्फ धकेलिन्छ। यही कारणले आजको

पुस्तामा निराशा, असन्तोष र राजनीतिप्रति अविश्वास बढिरहेको छ। यस अवस्थामा राजनीतिक चेतना र युवा सहभागिताको महत्त्व अझ बढेको छ ।

नेपालको राजनीति सधैं एउटा घुम्तीमा अड्किएको जस्तो देखिएको

‘नेपालको राजनीति युवाको योगदान बिना अघुरो छ। सचेत मतदाता, दलमित्र सुधारकर्ता र वैकल्पिक नेतृत्वकर्ताले भ्रष्टाचार र अस्थिरतालाई चुनौती दिएर साहस, अनुशासन र दीर्घ दृष्टिकोणसहित नयाँ राजनीतिक युगको मार्ग प्रशस्त गर्न सक्छन्।’
नयाँ पुस्ताले राजनीति कसरी बदल्न सक्छ ?

छ, की सधैं गाडी चलाउने स्टेयरिड पुरानाकै हातमा छ। युवाको आवाज नारामा गुञ्जिए पनि निर्णयको

टेबलमा मौन भैरहेको छ । प्लेटोले भनेभैं, “राजनीतिमा भाग नलिने बुद्धिजीवीहरूलाई अन्ततः मूर्खहरूले शासन गर्छन्।” युवाको ऊर्जा केवल भीड सजाउने साधनको रूपमा प्रयोग गरेर, उनीहरूको विचार र चाहानालाई उपेक्षा गर्ने प्रवृत्तिले राजनीतिलाई जनताबाट टाढा मात्र बनाउँदै गएको छैन, भविष्यलाई समेत अँध्यारो बनाउँदै छ। जबसम्म यो संस्कृतिमा सुधार हुँदैन, तबसम्म हामिले देखेको नयाँ नेपालको सपना केवल कल्पनामा सीमित रहने छ ।

भ्रष्टाचार र कमिसन संस्कृतिले राजनीतिको स्वरूपलाई सत्ता-केन्द्रित र जनता-विरोधी बनाएको छ। सरकार बनाउने र भत्काउने खेलमा रमाउने नेताहरूलाई अरिस्टोटलले भनेका शब्द सम्झन अनुरोध छ, “राजनीति भनेको सत्ता होइन, सार्वजनिक हितको व्यवस्थापन हो।” तर नेपालमा व्यक्तिगत लाभ र समूहगत स्वार्थ नै केन्द्रमा

बाँकी पेज ७ मा

ADMISSION OPEN BBS
Affiliated to Tribhuvan University

JAN ADARSHA CAMPUS

Shankhadhar Chowk, Madhyapur Thimi-4 Bhaktapur, Nepal, ☎:01-5093033

निलबाराही क्षेत्रको पहिरो नियन्त्रण र संरक्षणमा नगरपालिकाको सक्रियता

भक्तपुर । मध्यपुर थिमि नगरपालिका-९ मा अवस्थित ऐतिहासिक, धार्मिक र सांस्कृतिक महत्व बोकेको निलबाराही मन्दिर क्षेत्रलाई सुरक्षित राख्ने प्रयास विगत केही वर्षयता व्यवस्थित ढंगले अधि बढाइएको भए पनि विविध कारणले नगरपालिकाले अगाडि बढाउन नसकेकोमा नगरपालिकाले आफ्नो कमजोरी रहेको स्वीकार गर्दै आउने २ वर्ष भित्रमा नीलबाराही मन्दिर संरक्षणमा लागि पर्ने नगरप्रमुख सुन्द्रे श्रेष्ठले नगरपालिकाको सभाहलमा आकस्मिक रुपमा पत्रकार सम्मेलन गर्दै जानकारी दिएका छन् । उनले मन्दिर क्षेत्र पहिरो जोखिममा पर्न थालेपछि, नगरपालिका र काठमाडौँ उपत्यका विकास प्राधिकरण (केभिडिए) को साफेदारीमा बहुआयामिक परियोजना सञ्चालन गर्ने र यस परियोजनाको आधारभूत उद्देश्य प्राकृतिक जोखिम व्यवस्थापन, सम्पदाको संरक्षण, धार्मिक पर्यटन प्रवर्द्धन, र सामाजिक-आर्थिक विकासको सन्दर्भमा दीर्घकालीन रणनीति तयार गर्नु रहेको जानकारी दिए । साथै उनले नीलबाराहस मन्दिरको संरक्षणमा नगरपालिकाले आगामी दिनमा गर्ने कायुहरूको विस्तृत विवरण प्रेस विज्ञप्ती मार्फत जानकारी दिएका छन् ।

प्रेस विज्ञप्तीको पूर्ण पाठ
प्रेस विज्ञप्ती

आदरणीय पत्रकार मित्रहरु
उपत्यकाको चार वाराही मध्येको एक, मध्यपुर थिमि नगरपालिका वडा नं. ९ स्थित प्रसिद्ध, ऐतिहासिक, धार्मिक तिर्थस्थल निलबाराही मन्दिरको पुर्व र पश्चिमतर्फको पहिरो तथा भू-क्षय नियन्त्रणका लागि मध्यपुर थिमि नगरपालिका र काठमाण्डौँ उपत्यका विकास प्राधिकरण (केभिडिए)ले कार्यान्वयन गरिने योजनाको श्री डि नक्सासहितको डिजाइनका बारेमा जानकारी गराउन आयोजित यस पत्रकार सम्मेलनमा उपस्थित हुनुभएका सम्पूर्ण पत्रकार मित्रहरुमा हार्दिक स्वागत गर्न गर्दछु ।

मध्यपुर थिमि नगरपालिकाले स्थापनाकालदेखी नै ‘हाम्रो कला हाम्रो संस्कृति, मध्यपुर थिमि हाम्रो सम्पति’ भन्ने मूल नारालाई आत्मसाथ गर्दै यहाँको कला संस्कृति, मूर्त अमूर्त सम्पदा र धार्मिक एवम् पर्यटकिय स्थलहरूको संरक्षण, संवर्द्धन र प्रवर्द्धनका लागि निरन्तर प्रयासरत रहँदै आएको छ ।

यसै सन्दर्भमा मध्यपुर थिमि नगरपालिका क्षेत्रको महत्वपूर्ण धार्मिक, साँस्कृतिक एवम् पर्यटकिय स्थलको रुपमा परिचित वडा नं.९ स्थित निलबाराही क्षेत्रमा विगत लामो समयदेखी गइरहेको पहिरो तथा भू-क्षय रोकथाम तथा नियन्त्रण र मन्दिरको संरक्षणको लागि विविध कार्यहरु गर्दै आइरहेको छ ।

निलबाराही क्षेत्रको पहिरो तथा भू-क्षयको दिर्घकालिन समाधानका लागि नगरपालिकाले २०७९ साल देखि निलबाराही क्षेत्रलाई उच्च प्राथमिकतामा राखेर संरक्षणका कामहरू गरिरहेको छ ।

निलबाराही क्षेत्रको संरक्षणका लागि तयार भएको निलबाराही गुरुयोजना कार्यान्वयन गर्न नगरपालिकाको अन्तरिक स्रोतले मात्र पर्याप्त समाधान सम्भव नभएकाले केन्द्र सरकार र अन्य

सम्बन्धित निकायहरूसँगको सहकार्यमा विभिन्न कार्यहरू अधि बढाइएको छ, जसको विस्तृत विवरण निम्नानुसार छ :

हाम्रो प्रयासहरू:

१) निलबाराही मन्दिरको पश्चिमतर्फको संरक्षण:

वर्षातको समयमा ठूलो मात्रामा बालुवा, माटो बग्ने स्थानमा रोकथामका लागि सानुवन देखि दुवाकोट मोडसम्म ढुङ्गाको पर्खाल निर्माण कार्य भएको छ ।

२) सार्वजनिक जग्गा संरक्षण:

निलबाराही जङ्गलको पश्चिम भागमा अतिक्रमण भएका करिव ४ रोपनी सार्वजनिक जग्गा संरक्षण गरिएको छ ।

३) लुखापाटी क्षेत्रमा सुरक्षा पर्खाल निर्माण: निलबाराही मन्दिरको उत्तर पश्चिम क्षेत्रमा करिव २ रोपनी १४ आना सार्वजनिक जमिनमा पर्खाल लगाई संरक्षण गरिएको छ ।

४) बजेट सुनिश्चितता:

क) चक्रपथसहितको पहिरो नियन्त्रणका लागि आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा: केन्द्र सरकारको समू्रक अनुदानमार्फत प्राप्त ९ करोड ७६ लाख ३२ हजार एक सय ८८ रुपैया बजेट मध्ये पहिलो किस्ताको १ करोड ६० लाख रुपैयाँबाट निलबाराही प्रवेशद्वारदेखि सरस्वती खेल उकालोसम्मको कार्य सम्पन्न भएको छ ।

ख) आ.व. २०८१/०८२ मा दोस्रो किस्ता अन्तर्गतको ३ करोड बजेट मध्ये निर्माण व्यवसायीसँग सम्भौता भई २ करोड ८२ लाख ९२ हजार १६८ को कार्यादेश बमोजिम १० प्रतिशत रकम निर्माण व्यवसायीलाई मोबिलाइजेसन पेशकी उपलब्ध गराईएको छ ।

ग) चालु आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ का लागि केन्द्र सरकारबाट प्राप्त २ करोड ५० लाख रुपैयाँलाई ३० प्रतिशत मानी नगरपालिकाको आन्तरिक स्रोतबाट थप ७० प्रतिशत (५ करोड ८३ लाख ३३ हजार सहित) कुल ८ करोड ३३ लाख ३३ हजार रुपैयाँको बजेटबाट पहिरो नियन्त्रणको कार्य अधि बढाउने चरणमा छ ।

घ) आर्थिक वर्ष २०८२/८३ का लागि केन्द्र सरकारबाट सडक निर्माणका लागि ३ करोड रुपैयाँ बजेट विनियोजन भएको ।

५. उपत्यका विकास प्राधिकरणसँगको सहकार्य:

उपत्यका विकास प्राधिकरणमार्फत ७ करोड १ लाख ८४ हजार ९६३ रुपैयाँको बजेट विनियोजन भई ६ करोड ६० लाख ४७ हजार ७ सय ७ रुपैयामा सम्भौता र कार्यदेश भइसकेको छ । यो सम्भौता र कार्यदेशसम्म पुगनुअघि निम्नानुसार छलफल भएको थियो ।

- मिति २०८०/४/३२ गते काठमाण्डौँ उपत्यका विकास प्राधिकरणका नायब विकास आयुक्त नवराज प्याकुरेलको अध्यक्षतामा निलबाराही क्षेत्रको संरक्षण सम्बन्धमा छलफल ।

- २०८१/०२/०८ गते काठमाण्डौँ उपत्यका विकास प्राधिकरणका नायब विकास आयुक्त नवराज प्याकुरेलको अध्यक्षतामा निलबाराही मन्दिर परिसरको भूक्षय नियन्त्रणका लागि डिपिआर सम्बन्धमा परामर्शदातासँग

छलफल ।

- काठमाण्डौँ उपत्यका विकास प्राधिकरणका विकास आयुक्त जानुका ढकालको अध्यक्षतामा मिति २०८१/०३/२७ गते र नायब विकास आयुक्त नवराज प्याकुरेलको अध्यक्षतामा मिति २०८१/०४/१ गते डिपिआर सम्बन्धमा छलफल ।

- मिति २०८१/०५/१९ नायब विकास आयुक्त नवराज प्याकुरेलको अध्यक्षतामा डिपिआरको पुनरावलोकनका लागि छलफल ।

- निलबाराही क्षेत्रको भूक्षय नियन्त्रणका लागि प्रथम पटक प्रकाशित बोलपत्र अनुसार कुनै पनि ठेक्का नपरेको हुँदा बोलपत्र सम्बन्धी कागजपत्र पुनरावलोकन गर्न केभिडिए र नगरपालिकाका प्राविधिकबीच मिति २०८१/१०/०९ गते छलफल ।

- २०८२/०३/१९ गते नगर प्रमुखको अध्यक्षतामा नगरपालिका, केभिडिए र निर्माण व्यवसायीका प्राविधिकहरु, सरोकारवालाहरूको तर्फका प्राविधिक ई.दिलिप गसीसहितको प्राविधिक टिमले डिपिआरका सम्बन्धमा उठेका विषयमा सम्बोधन गर्न संयुक्त सर्वेक्षण गरी तत्काल निर्माण कार्य अगाडि बढाउने सहमती ।

- २०८२/०३/२४ गते काठमाण्डौँ उपत्यका विकास प्राधिकरणका नायब विकास आयुक्त लिला खतिवडाको अध्यक्षतामा निलबाराही क्षेत्रमा गरिने भूक्षय नियन्त्रण कार्यमा वातावरण संरक्षणका सम्बन्धमा छलफल ।

- २०८२/०४/७ गते मध्यपुर थिमि नगर प्रमुखको अध्यक्षतामा सरोकार समितिका तर्फबाट ई दिलिप गसीसहित बैठकबाट जात्रा मार्ग चौडाई २.५ मिटरबाट ५ मिटर कायम गर्दै निर्माण कार्य अगाडि बढाउने निर्णय भएको ।

- २०८२/४/१४ गते बसेको जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुखको नेतृत्वमा प्रमुख जिल्ला अधिकारीसहितको जिल्लास्थित सुरक्षा निकायका प्रमुखहरु र नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरु एवम् प्राविधिकहरुको बैठकको निर्णय अनुसार मिति २०८२/०४/१६ गते संयुक्तरूपमा स्थलगत अनुगमन भएको ।

- २०८२/०४/१८ गते नगर प्रमुखको अध्यक्षमा नगरपालिकाका प्राविधिक र सरोकार समितिका प्राविधिक दिलिप गसीसहितको छलफल ।

६. पहिरो नियन्त्रण प्रविधि:

पहिरो नियन्त्रणका सम्पूर्ण कार्यहरू वातावरणमैत्री र भ्द्य प्रविधिसहित दीर्घकालीन रुपमा पहिरो नियन्त्रण हुनेछ। वायो इन्जिनियरिङ, पाइलिङ, नेलिङ, ग्राउटिङ, ग्गिड बिम लगायतका अत्याधुनिक प्रविधिहरूबाट स्थायी समाधान गरिनेछ ।

७. स्थानीय सरोकार समितिसँग समन्वय: नगरपालिका र उपत्यका विकास प्राधिकरणद्वारा विनियोजित बजेट कार्यान्वयन गर्न स्थानीय सरोकार समितिसँग निरन्तर छलफल हुँदै आएको छ । उहाँहरूकै सल्लाह अनुसार योजनासम्बन्धी डिपिआर संशोधन समेत सम्पन्न भइसकेको छ ।

८. जनश्रमदान अभियान:

स्थानीय जनप्रतिनिधि, नगरवासी र भक्तजनहरूले २०८२ साल जेठ महिनादेखि सुरु गरेको जनश्रमदान अभियानमार्फत अस्थायी पहिरो नियन्त्रण तथा बाटो निर्माणको कार्य निरन्तर चलि्रहेको छ ।

सरोकार समितिसँगको सल्लाह सहमती अनुसार आज मिति २०८२/५/३ गते निलबाराही वन क्षेत्रस्थित निलबाराही रिसोर्टमा बिहान ७ बजे निर्धारण भएको निलबाराही मन्दिरको पश्चिमतर्फको पहिरो तथा भू-क्षय नियन्त्रणका लागि मध्यपुर थिमि नगरपालिका र काठमाण्डौँ उपत्यका विकास प्राधिकरण (केभिडिए)ले कार्यान्वयन गरिने योजनाको श्री डि नक्सासहितको प्रस्तुतीकरण कार्यक्रम रोकिएको हुँदा सञ्चारमाध्यम मार्फत नगरवासीहरूलाई आवश्यक जानकारी गराउन यो विज्ञप्ति जारी गरिएको छ ।

निलबाराही वनक्षेत्रको पहिरो नियन्त्रण गरी मन्दिर क्षेत्रको सुरक्षा गर्दै यसलाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गर्ने, स्थानीयस्तरमा व्यवसाय र रोजगारी सिर्जना गरी आर्थिक विकास गर्न मध्यपुर थिमि नगरपालिका सक्रिय रूपमा लागि्रहेको छ ।

अन्त्यमा

हाम्रो छोटो समयको निमन्त्रणालाई स्विकार गर्दै पाल्नुभएका सम्पूर्ण सञ्चारकर्मीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । धन्यवाद

३१ औँ तामाङ प्रशारण दिवस बागमतीमा भव्य रूपमा सम्पन्न

काठमाडौँ । नेपाल तामाङ पत्रकार संघ बागमती प्रदेश र मकवानपुर जिल्ला समितिको संयुक्त आयोजनामा ३१औँ तामाङ प्रशारण दिवस बागमती प्रदेशमा विविध कार्यक्रमका साथ मनाइएको छ ।

‘सरकारी कामकाजी भाषाका रूपमा तामाङ भाषाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा सञ्चारमाध्यम तथा सरोकारवालाको भूमिका’ विषयक अन्तरक्रिया तथा पुरस्कार वितरण कार्यक्रम बागमती प्रदेशका मुख्यमन्त्री इन्द्रबहादुर बानियाँको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न भएको हो ।

कार्यक्रममा तामाङ पत्रकार संघ बागमती प्रदेशले स्थापना गरेको ‘आईतेसि-बुद्धिमाया रुम्बा स्मृति तामाङ पत्रकारिता पुरस्कार’ यसपटक तामाङ भाषामा २३ वर्षदेखि नियमित प्रकाशन हुँदै आएको तामाङ ङाजाङका प्रकाशक अर्जुनबहादुर तामाङलाई प्रदान गरिएको छ । उनलाई नगद रु १० हजार १ सय, दोसल्ला र सम्मानपत्रबाट सम्मान गरियो ।

यस्तै, तामाङ पत्रकार संघ मकवानपुर शाखाले स्थापना गरेको ‘तामाङ पत्रकारिता पुरस्कार’ हेटौँडा सन्देश डटकमका पत्रकार भुवन घलानलाई नगद रु ५ हजारसहित प्रदान गरिएको छ ।

‘आईतेसि-बुद्धिमाया रुम्बा स्मृति कोष’ युवा व्यवसायी तथा पत्रकार राजेश रुम्बा लामाले आफ्ना स्व. बाबुआमा सम्भन्धामा स्थापना गरेका हुन् । कार्यक्रमकै क्रममा मुख्यमन्त्री बानियाँले आफ्ना पिता स्व. छेमबहादुर बानियाँ र दाजु स्व. राजकुमार बानियाँको स्मृतिमा प्रदेश पत्रकार संघलाई अक्षय कोष स्थापनाका लागि व्यक्तितगत तर्फबाट रु २ लाखको चेक हस्तान्तरण गरे । मुख्यमन्त्री बानियाँले मातृभाषा संरक्षण लोकतान्त्रिक गणतन्त्रमा राज्यको दायित्व भएको उल्लेख गर्दै तामाङ भाषा, संस्कृति र परम्पराको संरक्षणमा प्रदेश सरकार दृढ रहेको बताए । उनले जाँति र भाषाको नाममा राजनीति गर्नु समाज विखण्डनतर्फ जान सक्ने भन्दै सबैलाई सजग रहन आग्रह गरे ।

कार्यक्रममा संस्कृति तथा पर्यटन मन्त्रालयका सचिव दिपेन्द्र सुवेदी, कैलाश गाउँपालिकाका अध्यक्ष लोकबहादुर मोक्तान, वरिष्ठ पत्रकार प्रताप विष्ट, नेपाल पत्रकार महासंघ बागमती प्रदेश अध्यक्ष कृष्ण सारु मगर, नेपाल तामाङ घेदुङका संघीय सदस्य मेम्बर लो तामाङ लगायतले मन्तव्य राखेका थिए । वक्ताहरूले हालै कार्यान्वयनमा आएको ‘सरकारी कामकाजको भाषा सम्बन्धी ऐन, २०८०’ लाई प्रभावकारी बनाउन स्थानीय तहहरूको भूमिकालाई अझ जिम्मेवार बनाउनु पर्नेमा जोड दिए । वरिष्ठ पत्रकार प्रताप विष्टले मातृभाषाको प्रयोग औपचारिकतामा सीमित नराखी दैनिकीमा ल्याउनु पर्ने बताए भने सचिव सुवेदीले मन्त्रालयको तर्फबाट नियमावली निर्माण भइसकेको र भाषा प्रशिक्षण प्याकेज तयार गरिएको जानकारी दिए ।

कार्यक्रम नेपाल तामाङ पत्रकार संघ, बागमती प्रदेश अध्यक्ष ज्ञानेन्द्र तामाङको सभापतित्वमा सम्पन्न भएको थियो । कार्यक्रममा सविधानसभा सदस्य गोविन्दराम चेपाङ, जिल्ला समन्वय समिति मकवानपुरका प्रमुख ललितबहादुर घलान, तामाङ पत्रकार संघका संघीय सचिव आदर्श थोकर, नेपाल पत्रकार महासंघ मकवानपुर अध्यक्ष बालकृष्ण अधिकारी, नेपाल तामाङ घेदुङ मकवानपुर अध्यक्ष कालु घलानलगायतको उपस्थिति थियो ।

मनोहरा सुकुम्बासी बस्तीमा डोजर प्रयोग गर्दै अवैध टहरा भत्काइयो

भक्तपुर । मनोहरा सुकुम्बासी बस्तीमा अवैध रूपमा निर्माण गरिएका करिव तीन दर्जन घरटहरा गत शुक्रबार डोजर चलाएर भत्काइएको छ । काठमाडौँ महानगरपालिका-३२ र मध्यपुर थिमि नगरपालिका-१, लोहाकिल्थलीको सिमानामा पर्ने महानगरको सो क्षेत्र मनोहरा जग्गा एकीकरण आयोजनाको क्षेत्रमा पर्छ ।

आयोजनाको जग्गा अतिक्रमण गरी करिव तीन महिनाअघि निर्माण गरिएका टहराहरू काठमाडौँ महानगरपालिका, नेपाल प्रहरी र सशस्त्र प्रहरीको सहयोगमा भत्काइएको हो । डोजर सञ्चालन अधि टहरा भत्काउने कार्यलाई लिएर विवाद चर्किँदा भडप समेत भएको थियो । भडपमा महानगर प्रहरी जवान फिलिपिन्स सारु मगर घाइते भएका छन् । उनलाई उपचारका लागि काठमाडौँ शिक्षण अस्पताल लगिएको छ ।

मनोहरा खोलाको ग्गिनबेल्ड, ११ मिटर र ९ मिटर सडक तथा केही व्यक्तिका निजी जग्गासमेत अतिक्रमण गरी टहरा बनाइएको आयोजनाले जनाएको छ । टहरा हटाउन पटक-पटक सार्वजनिक सूचना दिँदै आएको आयोजनाले अन्ततः शुक्रबार प्रहरीको सहयोगमा डोजर प्रयोग गरेर टहरा भत्काएको हो ।

मनोहरा जग्गा एकीकरण आयोजनाका कार्यवाहक प्रमुख निर्मला सुवेदीका अनुसार, “पहिलेबाट बसेका पुराना सुकुम्बासीको टहरा भने हाललाई नछोइनेछ ।” उनका अनुसार भत्काइएका सबै टहरा पछिल्लो तीन महिनामा निर्माण गरिएका थिए ।

कारवाहीमा काठमाडौँ महानगर प्रहरी प्रमुख राजुनाथ पाण्डेको नेतृत्वमा करिव १०० जना महानगर प्रहरी, प्रहरी वृत्त थिमीका प्रमुख प्रहरी नायब उपरीक्षक (प्रनाउ) नवराज ढुंगानाको नेतृत्वमा ३० जना प्रहरी, र सशस्त्र प्रहरी बल २२ नं. गण गुहेश्वरी-दुवाकोटका सशस्त्र प्रहरी नायब उपरीक्षक गणेशदत्त पाण्डेको नेतृत्वमा करिव ५० जना सशस्त्र प्रहरी परिचालन गरिएको थियो ।

प्रनाउ ढुंगानाले महानगर प्रहरीको अनुरोधमा थप सहयोगस्वरूप प्रहरी परिचालन गरिएको जानकारी दिए ।

Innovative

SS COLLEGE

Sunshine Secondary School

19th Anniversary

XI & XII (NEB)

SCIENCE & MANAGEMENT

Few Seats available

for 20th Batch

New Admission Open in

BBS/BSW [TUI]

A College with Board Topper Status

SS College

Madhyapur Thimi-04, SS Chowk, Naya Thimi, Bhaktapur

01-5639065, 01-5639470, sscollege.thimi14@gmail.com

www.sscollege.edu.np

पत्रकार महासंघद्वारा मिडिया काउन्सिल विधेयकमा ३२ बुँदे संशोधन प्रस्ताव

काठमाडौं । नेपाल पत्रकार महासंघले मिडिया काउन्सिलसम्बन्धी विधेयकमा ३२ बुँदे संशोधन प्रस्ताव पेश गरेको छ।

महासंघकी अध्यक्ष निर्मला शर्मा, महिला उपाध्यक्ष नीतु पण्डित, उपाध्यक्ष उमिद बागचन्दलगायतको टोलीले आइतबार संघीय संसद्को शिक्षा, स्वास्थ्य तथा सूचना प्रविधि समितिका सभापति अमरबहादुर थापालाई भेटौ विधेयकका विभिन्न दफामा सुझावसहितको संशोधन प्रस्ताव बुझाएको हो।

महासंघले काउन्सिलको अध्यक्ष तथा सदस्य नियुक्तिका लागि सिफारिस समिति पुनःसंरचना गर्न प्रस्ताव गरेको छ। प्रस्ताव

अनुसार, प्रतिनिधिसभाका सभामुखको संयोजकत्वमा सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्री तथा नेपाल पत्रकार महासंघका अध्यक्ष रहेको तीन सदस्यीय सिफारिस समिति रहने व्यवस्था गरिनुपर्ने उल्लेख छ। वैकल्पिक रूपमा राष्ट्रिय सभाका अध्यक्षको संयोजकत्वमा यस्तै समिति बनाइन सकिने सुझाव पनि महासंघले दिएको छ। हालको विधेयकमा मन्त्रालयका सचिवको संयोजकत्वमा एक जना विज्ञ सदस्य र मन्त्रालयका सहसचिव समावेश गरी सिफारिस समिति बनाउने व्यवस्था प्रस्ताव गरिएको छ।

महासंघले काउन्सिलको अध्यक्ष तथा सदस्य नियुक्तिको योग्यताको मापदण्डमा समेत संशोधन

प्रस्ताव पेश गरेको छ।

वर्तमान प्रस्तावमा अध्यक्षका लागि “सर्वोच्च अदालतको न्यायाधीश हुने योग्यता पुगेको” व्यक्तिलाई योग्य ठहर गरिएको छ। महासंघले यसलाई संशोधन गर्दै “उच्च अदालतका अवकाशप्राप्त मुख्य न्यायाधीश वा न्यायाधीश, वा वरिष्ठ अधिवक्ता” राख्नुपर्ने सुझाव दिएको छ। यस्तै, अनुभव अवधि १५ वर्षबाट बढाएर २० वर्ष पुऱ्याउनुपर्ने प्रस्ताव गरिएको छ।

सदस्यको हकमा पनि अनुभव अवधि १० वर्षबाट बढाएर १५ वर्ष पुऱ्याउनुपर्ने माग गरिएको छ।

महासंघले विधेयकको नाम ‘आमसञ्चार परिषद्’ राखिएकोमा आपत्ति जनाउँदै पूर्ववर्ती नाम ‘मिडिया काउन्सिल नेपाल’ नै कायम राख्नुपर्ने माग गरेको छ।

विधेयकका ३२ वटा दफामा संशोधनका लागि प्रस्ताव पेश गरिएको महासंघले जनाएको छ। संघीय संसद्को समितिका सभापति थापाले विधेयकको अन्तिम मस्यौदा तयार गर्दा पत्रकार महासंघको मर्म र सुझावलाई प्राथमिकतामा राखिने प्रतिबद्धता व्यक्त गरेका छन्।

महासंघको टोलीले समितिको सञ्चार उपसमितिका संयोजक दीपा शर्मालाई समेत भेटेर संशोधन प्रस्ताव बुझाएको छ।

दुर्गा प्रसाईंको खुलासा: मलाई मार्न षडयन्त्र गरिएको थियो

भक्तपुर । मेडिकल व्यवसायी तथा राजनीतिक अभियन्ताको रूपमा चिनिएका दुर्गा

प्रसाईंले आफू चैत महिनाको आन्दोलनका क्रममा ज्यानै लिने गरी लक्षित षडयन्त्रमा परेको दावी गरेका छन् । सोमबार भक्तपुर स्थित आफ्नै निवास कमरोटारमा आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा प्रसाईंले सो आन्दोलनमा आफूलाई शारीरिक रूपमा सिध्याउने प्रयास भएको स्पष्ट पारे ।

“त्यति बेला मलाई नै सिध्याउने योजना बनेको थियो । त्यसैले म ज्यान जोगाएर भाग्न बाध्य भएँ,” प्रसाईंले भने । उनले उक्त षडयन्त्र

अरूले टायलगरेको आरोप पनि लगाए । जेल जीवनपछि, पहिलोपटक पत्रकार सम्मेलनमा देखिएका प्रसाईंले चाँडै नयाँ राजनीतिक दलको घोषणा गर्ने जानकारी पनि दिए । यद्यपि, उनले दलको नाम र घोषणा मिति खुलाएनन् । पत्रकारको जिज्ञासामा उनले भने, “छिटै हुन्छ, तर अहिले मिति टुंगिएको छैन ।”

प्रसाईंले नयाँ दल कुनै परम्परागत राजनीतिक विचारधारामा आधारित नहुने बताए । “यो दल न त शुद्ध राजावादी हुनेछ, न त शुद्ध गणतन्त्रवादी । हामी फरक खालको सोच ल्याउँदैछौं,” उनले भने । उनले राजसंस्थासँगको सम्बन्धबारे स्पष्ट पाउँ भने, “राजालाई हामीले नै ल्याएका थियौं, म पनि राजा फाल्ने आन्दोलनमै थिएँ । तर अहिले राजासँग भेट हुँदा पनि मैले यस्ता कुरा भनेको छु ।” उनले स्पष्ट पारे कि राजा फर्कन चाहे आफू बोकेर जान तयार छन्, तर नचाहे आफूलाई मतलब नभएको बताए । नयाँ दलले अरू कुनै पनि दलसँग सहकार्य नगर्ने समेत प्रसाईंले स्पष्ट गरे । “राप्रपा पनि ठीक छैन, र न त अध्यक्ष राजेन्द्र लिङ्देन । उनी ठग हुन्, म उस्तो होइन,” प्रसाईंले आरोप लगाए ।

प्रसाईंले आफूविरुद्ध कुनै पनि आपराधिक मुद्दा नरहेको दावी गर्दै क्लिन चिट भएको प्रमाणपत्रहरू समेत देखाए । उनले आगामी निर्वाचनबारे बोल्दै रुपन्देही क्षेत्र नं. ३

मा आगामी उपनिर्वाचनमा प्रतिस्पर्धा नगर्ने बताए । “२१ सिटले केही गर्न नसक्ने अवस्थामा १ सिटले के फरक पर्छ ?” भनी उनले वर्तमान राजनीतिक अवस्थामाथि प्रश्न उठाए ।

उनको भनाइ अनुसार, २०८४ को निर्वाचनमा भने पार्टीले प्रतिस्पर्धा गर्ने र बहुमत ल्याउने योजना रहेको छ । “हामी भुईँमान्छेको आवाज बोकेर आएका छौं । उनीहरूको साथ छ भने जिच्छौं, साथ छैन भने उनीहरूको नै जाने हो,” उनले भने ।

आफूलाई किन्न खोजिएको पनि प्रसाईंले खुलासा गरे । “मलाई भनियो— सबै ऋण तिरिदिन्छौं, तर चुप लागेर बस्नुस् । तर म अरुजस्तो बिक्रे मान्छे होइन,” उनले दोहोर्याए ।

गत चैत १५ गते तीनकुनेमा आयोजित राजावादी आन्दोलनमा सक्रिय रूपमा सहभागी भएका प्रसाईं चैत २८ गते पक्राउ परेका थिए । उनी काठमाडौँको डिल्लीबजार कारागारमा एक महिना १९ दिन थुनामा बसेपछि, दुई साता अगाडि मात्रै रिहा भएका हुन् । प्रसाईंले अहिलेको राजनीति विग्रिएको र सुधारका लागि आफू र अभियानका साथीहरूले नयाँ दल खोल्ने अठोट लिएको बताए । सम्मेलनको अन्त्यमा उनले भने, “जेल हालेर म डराउने भए, आज पत्रकार सम्मेलन गरेर अगाडि बढ्न सकिदैनथेँ ।”

पहिलोपटक लन्डनमा भव्य रूपमा मनाइयो इन्द्रजात्रा

लन्डन, बेलायत । काठमाडौँको ऐतिहासिक र सांस्कृतिक महत्त्व बोकेको इन्द्रजात्रा अब लन्डनमा पनि देख्न पाइने भएको छ । नेपालबाहिर सम्भवतः पहिलोपटक ‘इन्द्रजात्रा’ गत शनिबार बेलायतको फेल्याममा भव्य रूपमा आयोजना गरियो । पासा पुचः गुथि यूकेको आयोजनामा सम्पन्न यो उत्सवले राजधानी काठमाडौँकै भक्तो लन्डनमा पस्निएको थियो ।

‘रिफ्लेक्सन अफ काठमाडौँ’ शीर्षकसहित गरिएको यो सांस्कृतिक कार्यक्रममा नेपाली समुदायसहित विदेशी दर्शकको समेत उल्लेख्य सहभागिता रहेको आयोजकले जानकारी दिएका छन् । करिब ३ हजारभन्दा बढी दर्शकको उपस्थिति रहेको उक्त जात्रामा बेलायतमै निर्माण गरिएको कुमारी, भैरव र गणेशको रथ तानिएको थियो । साथै, यःसिं (लिङ्गो) ठड्याइएपछि विधिपूर्वक ढालेर जात्राको समापन गरिएको थियो ।

जात्राका अवसरमा धिमे, ढा, खिं,

बाँसुरीलगायत परम्परागत नेवारी बाजाहरू प्रस्तुत गरिएका थिए । यसका लागि आयोजक गुथिले भन्डै एक वर्षअघिदेखि विभिन्न च्याप्टरमार्फत युवाहरूलाई धिमे तालिम दिएको थियो । लाखे नाच, कुमारी नाच, मञ्जूश्री नाच, भैरवगण नाच, हुलां प्याखः, धिमे प्याखः जस्ता मौलिक सांस्कृतिक प्रस्तुतीहरूले कार्यक्रमको रौनक थपेका थिए ।

वरिष्ठ कलाकार विनोद चिपालको नेतृत्वमा प्रस्तुत गरिएको लाखे नाच विशेष आकर्षणको केन्द्र बन्यो । हाथ घोः वाट थोँसहितको समेर्वाज डों (प्रसाद) खुवाइएपछि उपस्थित दर्शकहरु भनै उत्साहित देखिए । कार्यक्रमस्थलमा राखिएका मौलिक नेपाली तथा नेवारी परिकारका स्टलहरूले दर्शकलाई जात्राको स्वाद र अनुभव दुवै दिलाए । जात्राको अवसरमा नेपाली राजदूत चन्द्रकुमार घिमिरे प्रमुख अतिथि थिए । उनले इन्द्रजात्रा र कृष्ण जन्माष्टमी एकै दिन पर्नु सुखद संयोग भएको बताउँदै, लन्डनमा जात्राको दिन पानी पर्नु

काठमाडौँको सम्झना दिलाएको बताए ।

राजदूत घिमिरेले इन्द्रजात्रालाई बेलायतसम्म ल्याउनु ऐतिहासिक उपलब्धि भएको भन्दै आयोजकलाई बधाई दिए । उनले विदेशमा बसे पनि रचनात्मक रूपमा देशको सांस्कृतिक पहिचान जोगाउन आग्रह गरे ।

आयोजक संस्था पासा पुचः गुथि यूकेको बोर्ड अफ ट्रस्टी अध्यक्ष सुशील प्रजापतिले २००० सालदेखि गुथि स्थापना भएर यूकेमा विभिन्न सांस्कृतिक कार्यक्रम हुँदै आएको उल्लेख गर्दै, इन्द्रजात्रा थपिएपछि यो दोस्रो पुस्तालाई संस्कृति सिकाउने कोसहुंगा बन्ने विश्वास व्यक्त गरे ।

गुथिका संरक्षक तथा जात्रा संयोजक ओजेश सिंहले सन् २०२० मै इन्द्रजात्रा आयोजना गर्ने योजना भए पनि कोभिड महामारीका कारण ५ वर्षपछि २५ औँ वार्षिकोत्सवको अवसर पारेर यो सम्भव भएको जानकारी दिए ।

कार्यक्रममा नेपालबाट आएका गुठी संस्थानका कार्यकारी प्रमुख शैलेश राज कुँवरले येंयाः पुन्ही (इन्द्रजात्रा) जस्तो जीवन्त सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण र प्रवर्धनमा पासा पुचः गुथि यूकेको योगदान प्रशंसीय भएको बताए ।

त्यस्तै, ज्यापु महागुठी नेपालका पूर्व अध्यक्ष तथा लोक कवि राजभाइ जकामीले नेवारी भाषामा कविता वाचन गर्दै आयोजकको कार्यको प्रशंसा गरे । कार्यक्रममा महासचिव प्रजेश श्रेष्ठले स्वागत मन्तव्य दिएका थिए भने विभिन्न कलाकार, अतिथि, सहयोगी र प्रायोजकलाई सम्मानस्वरूप ‘टोकन अफ लभ’ प्रदान गरिएको थियो ।

२५ वर्षपछि मानिस कहिल्यै नमर्ने !

भविष्यविदहरूको आश्चर्यजनक दावी

काठमाडौं । अमर बन्ने सपना मानव इतिहासको आरम्भदेखि नै पाइन्छ । वैदिक कालदेखि पौराणिक ग्रन्थहरूमा ऋषिमुनिहरूले अमरता प्राप्त गर्न तपस्या गरेको उल्लेख पाइन्छ । उनीहरूले अमरतालाई ईश्वरीय वरदान मानेका थिए, जुन केवल देवताहरूको कृपाले मात्र सम्भव हुने विश्वास गरिन्थ्यो । तर विज्ञान र प्रविधिको तीव्र विकाससँगै अब यो कल्पना वास्तविकतामा रूपान्तरण हुने दिशातर्फ अग्रसर हुँदैछ ।

यसै सन्दर्भमा बेलायती भविष्यविद् डा. इयान पियर्सनले चमत्कारी दावी गरेका छन्— सन् २०५० सम्ममा मानिसहरू प्राविधिक रूपमा अमर बन्न सक्छन् । उनका अनुसार भविष्यमा मानिसले आफ्नो सोच, सम्झना र सम्पूर्ण चेतनालाई कम्प्युटरमा ‘अपलोड’ गर्न सक्नेछन्, जसले शारीरिक मृत्युको बाबजुद पनि उनीहरूको अस्तित्वलाई डिजिटल रूपमै जोगाइराख्नेछ ।

यस प्रविधिलाई ‘माइन्ड अपलोडिङ’ भनिन्छ । डा. पियर्सनका अनुसार सन् २०५० सम्म यो प्रविधि मुख्यतः धनी वर्गका लागि उपलब्ध हुनेछ भने सन् २०६० भित्रै मध्यम वर्गका मानिसहरू पनि यसको प्रयोग गर्न सक्नेछन् । उनी भन्छन्, “यदि तपाईंको मस्तिष्कको डाटा डिजिटल रूपमा सुरक्षित रहन्छ भने तपाईं प्रविधिको माध्यमबाट अमर रहन सक्नुहुन्छ, शरीर नभए पनि ।”

डा. पियर्सनको दावीलाई थप बल दिने व्यक्ति हुन— गुगलका पूर्व इन्जिनियर तथा चर्चित भविष्यविद् रे कुर्ज्वेल । उनका अनुसार सन् २०२९ सम्ममा कृत्रिम बुद्धिमत्ता (एआई) मानव मस्तिष्कको बराबरीमा पुग्नेछ, र सन् २०३० भित्रै मानव मस्तिष्कलाई क्लाउड सिस्टमसँग प्रत्यक्ष जडान गर्न सकिनेछ ।

कुर्ज्वेल विश्वास गर्छन् कि सन् २०४५ सम्म मानव-मेसिनको मिश्रणले मानिसलाई ‘साइबोर्ग’ मा रूपान्तरण गर्नेछ । अर्थात्, आधा मानव र आधा मेसिन जस्तो जीवनशैली सम्भव हुनेछ । कुर्ज्वेलका विगतका धेरै भविष्यवाणीहरू, जस्तै कम्प्युटरद्वारा चेसमा मान्छेलाई हराउने वा स्मार्टफोनको क्रान्तिकारी प्रभाव, सही सावित भइसकेका छन् ।

विशेषज्ञहरूका अनुसार मस्तिष्क-कम्प्युटर इन्टरफेस (BCI) जस्ता प्रविधिहरूको प्रयोगले मानव चेतनालाई डिजिटल रूपमा स्थानान्तरण गर्नु सम्भव हुने देखिन्छ । वायोटेक्नोलोजी र जेनेटिक इन्जिनियरिङको सहायताले बुद्धीली प्रक्रिया पनि सुस्त पार्न सकिने आशा गरिएको छ । यद्यपि यो सब हालको अवस्थामा एक दूरगामी कल्पना जस्तो लागे पनि प्रविधिको तीव्र विकासले यस्तो भविष्य अकल्पनीय भने रहेन । यदि वैज्ञानिकहरूले मानिसको चेतना डिजिटल रूपमा संरक्षित राख्न सफल भए, भने आगामी पुस्ताले ‘अमरता’ लाई केवल मिथक होइन, एउटा सम्भावना भनेर हेर्नेछ ।

एक वर्षमै ३८३ सहायताकर्मी मारिए, अन्तर्राष्ट्रिय

मौनता “लज्जास्पद”: राष्ट्रसङ्घ

एजेन्सी । सन् २०२४ मा विश्वभर ३८३ जना मानवीय सहायताकर्मीको हत्या भएको संयुक्त राष्ट्रसंघले जनाएको छ। मंगलबार सार्वजनिक रिपोर्टमा राष्ट्रसंघले यो तथ्याङ्कलाई ‘लज्जास्पद अन्तर्राष्ट्रिय उदासीनता’ को संकेत भन्दै कडा शब्दमा आलोचना गरेको हो।

संयुक्त राष्ट्रसंघका अनुसार अधिक्तो वर्षको तुलनामा सहायताकर्मीको मृत्यु ३१ प्रतिशतले बढेको छ। राष्ट्रसंघीय तथ्याङ्कअनुसार, गाजामा जारी द्वन्द्वका कारण मात्रै १८१ जना मानवीय सहायताकर्मीले ज्यान गुमाएका छन् भने सुडानमा ६० जनाको मृत्यु भएको छ।

रिपोर्टअनुसार, सन् २०२४ मा भएका अधिकांश घटनामा दोषी राज्य निकायहरू नै रहेका छन्। मारिएका मध्ये धेरैजसो स्थानीय कर्मचारी रहेको र उनीहरूलाई ड्युटीमा खटिँदा वा घरमै आक्रमण गरिएको उल्लेख गरिएको छ।

संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासचिव एन्टोनियो गुटेरेसले जारी गरेको विज्ञप्तिमा भनिएको छ, “मानवतावादीहरूको सम्मान र सुरक्षा अनिवार्य छ। उनीहरूलाई कहिल्यै निशाना बनाइनु हुँदैन। यो कुनै सम्झौतायोग्य नियम होइन, सबै पक्षहरूलाई सर्वैका लागि बाध्यकारी हुनुपर्छ।”

उनले सहायताकर्मीविरुद्ध हिंसा सामा सलग्न दोषीलाई न्यायको कठघरामा ल्याउन जोड दिएका छन्।

‘एड वर्कर सेक्युरिटी डाटाबेस’का अनुसार, सन् २०२५ को अगस्ट १४ सम्ममा मात्रै २६५ जना सहायताकर्मीको मृत्यु भइसकेको छ।

संयुक्त राष्ट्रसंघीय मानवीय सहायताका प्रमुख टम फ्लेचरका अनुसार, “शून्य जवाफदेहितासँगै यति ठूलो संख्यामा भएका आक्रमणहरू अन्तर्राष्ट्रिय निष्क्रियता र उदासीनताको लज्जास्पद प्रतिबिम्ब हुन्।”

उनले भने, “सहायताकर्मीविरुद्धको हिंसा गलत हो र यसलाई तुरुन्त अन्त्य गरिनुपर्छ।”

इन्टरनेसनल रेडक्रस तथा रेड क्रिसेन्ट अभियानले पनि यो वर्ष १८ जना कर्मचारी तथा स्वयंसेवकले सहायता वितरणका क्रममा ज्यान गुमाएको जनाएको छ। “प्रत्येक हत्या सहायताकर्मीको जीवन जोखिममा पारिन्छ, भन्ने खतरनाक सन्देश हो,” अभियानले भनेको छ।

विश्व स्वास्थ्य सङ्गठन (डब्ल्यूएचओ) का अनुसार, सुडानमा भएको आक्रमणका क्रममा एक हजार १२१ स्वास्थ्यकर्मी तथा विरामीको मृत्यु भएको छ। साथै घाइते भएका छन्।

डब्ल्यूएचओको भनाइमा, “प्रत्येक आक्रमणले दीर्घकालीन असर पार्छ। जब समुदायलाई सबैभन्दा बढी स्वास्थ्य सेवाको आवश्यकता पर्छ, त्यतिबेला सहायता अवरुद्ध हुन्छ।”

ओसीएचएका प्रवक्ता जेन्स लार्कले भने, “यी घटनामध्ये निकै कममा मात्र दोषीलाई न्यायको कठघरामा ल्याइएको छ।”

संयुक्त राष्ट्रसंघको मानव अधिकार कार्यालयले ‘विश्वव्यापी क्षेत्राधिकार’ (ग्लोबलभचकवर्षी वाचकमण्डल)को सिद्धान्त लागू गरी अपराधीहरूलाई कानुनी दायरामा ल्याउन सबै राष्ट्रलाई आह्वान गरेको छ।

सन् २००३ मा बगदादस्थित संयुक्त राष्ट्रसंघीय मुख्यालयमा भएको बम आक्रमणमा राष्ट्रसंघीय मानव अधिकार प्रमुख सर्जियो भिएरा डे मेलोसहित २१ जना सहायताकर्मीले ज्यान गुमाएका थिए।

त्यस घटनालाई सम्झदै आजको दिनमा अझ कडा सुरक्षा, जवाफदेही र अन्तर्राष्ट्रिय ऐक्यबद्धताको माग गरिएको हो।

थिमि टाइम्स साप्ताहिक

– छिमेकी तथा आफना साथीभाइको निन्दा गर्ने बानी परापूर्व कालबाटै मानिसको मनोरंजनको विषय बन्दै आएको छ ।

– प्रेमचन्द

सम्पादकीय

नीलबाराही संरक्षण र विकास : दीगो सहकार्यको आवश्यकता

भक्तपुरको मध्यपुर थिमि नगरपालिका-९ मा अवस्थित ऐतिहासिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक महत्वको तिर्थस्थल नीलबाराही क्षेत्रको संरक्षण र विकासका लागि नयाँ योजनाको श्रीडी नक्सासहितको डिजाइन सार्वजनिक भएको छ । काठमाडौं उपत्यका विकास प्राधिकरण (केभिडिए) र नगरपालिकाको सहकार्यमा अगाडि बढाइएको यो परियोजना भन्नुडै २० करोड रुपैयाँको लागतमा धार्मिक, पर्यटकीय र वातावरणीय दृष्टिले महत्वपूर्ण क्षेत्रमा दीर्घकालीन पहिरो तथा भू-क्षय नियन्त्रण गर्ने लक्ष्यमा आधारित छ ।

मंगलबार पत्रकार सम्मेलनमार्फत सार्वजनिक गरिएको योजनाले नीलबाराही मन्दिर परिसरको पूर्व र पश्चिम भागमा बायो इन्जिनियरिङ, पाइलिङ, नेलिङ, ग्राउटिङ, ग्रिड विम लगायतका वातावरणमैत्री प्रविधिहरूको प्रयोगमार्फत भू-सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने दाबी गरिएको छ । पहिलो चरणमा करिब ९ करोड ४३ लाख रुपैयाँको लागतमा कार्य सुरु हुने जनाइएको छ भने दुई वर्षभित्र नीलबाराही क्षेत्रलाई एक आकर्षक धार्मिक-पर्यटकीय गन्तव्यमा रुपान्तरण गर्ने लक्ष्य लिइएको छ ।

योजना तथा डिजाइन सार्वजनिक गर्नु सकारात्मक पाइला हो । तर यो विकासको उत्साहसँगै केही गम्भीर प्रश्नहरू पनि सतहमा आएका छन् । विशेषगरी स्थानीय सरोकारवालाहरू, नीलबाराही संरक्षण तथा सरोकार समिति, र जनश्रमदाता समूहले परियोजनाको शैलीप्रति असहमति जनाउँदै आयोजना सार्वजनिक गर्ने प्रारम्भिक कार्यक्रम अवरुद्ध गरेका छन् । उनीहरूले यान्त्रिक हस्तक्षेप, डोजरको प्रयोग र मन्दिर क्षेत्रको भौगोलिक तथा जैविक संरचनामा हुने प्रभावबारे गम्भीर चिन्ता व्यक्त गरेका छन् ।

विकास र संरक्षणबीचको द्वन्द्व कुनै नयाँ विषय होइन । तर नीलबाराही जस्तो संवेदनशील, ऐतिहासिक तथा आस्थासँग गाँसिएको क्षेत्रमा परियोजना अघि बढाउँदा विशेष संवेदनशीलता आवश्यक हुन्छ । स्थानीय समुदायको विश्वास, सहमति र सहभागिता विना यस्ता परियोजनाहरू दीगो बन्न सक्दैनन् ।

नगरपालिका र सम्बन्धित निकायले जनताको आवाज सुन्ने, योजनाको पूर्ण विवरण पारदर्शी ढंगले सार्वजनिक गर्ने र सहभागी निर्णय प्रक्रियालाई आत्मसात् गर्नुपर्ने आवश्यकता अहिलेको प्रमुख प्राथमिकता हो । विकासको नाममा जनभावनाको अवमूल्यन गर्ने प्रवृत्ति कुनै अवस्थामा स्वीकार्य हुन सक्दैन ।

नीलबाराही क्षेत्रमा हाल भइरहेका जनश्रमदान, संरक्षण अभियान र स्थानीयको सक्रियता स्वयंमा विकासको एउटा बलियो आधार हुन् । यसलाई वेवास्ता गर्दै यान्त्रिक समाधान थोपर्न खोज्नु दीर्घकालीन असन्तोष र विवादको बीउ रोप्नु हो । परियोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि स्थानीय सरोकारवालसँग निरन्तर संवाद, सहकार्य र सम्मानजनक साभेदारी अनिवार्य छ । नीलबाराही क्षेत्रको संरक्षण र विकास केवल संरचनात्मक हस्तक्षेपले सम्भव छैन; यसमा सांस्कृतिक आत्मीयता, पर्यावरणीय चेतना र स्थानीय सहभागिताको समन्वय हुनुपर्छ । सम्पदा संरक्षणको मूलमन्त्र भनेकै सम्मानयुक्त हस्तक्षेप हो–नीलबाराहीको सन्दर्भमा पनि यही सिद्धान्त मार्गदर्शक बन्ने अपेक्षा गरिन्छ ।

पृथ्वीनारायण शाहले लालमोहर जारी गरेका लिम्बू सुब्बा “कुम राय” को थिए ?

●**राजकुमार दिक्पाल**

वर्तमानमा घटिरहेको घटनाको जरा कुनै न कुनै रुपमा इतिहाससँग जोडिन्छ । नेपालको राजनीतिक इतिहासमा पाँचथरका आइदेम्बे लिम्बूको जरा पनि इतिहाससँग गहिरो गरी जोडिएको छ । पाँचथर अम्लाबुङको आइदेम्बे खलकका देउमान आइदेम्बेले लिम्बू जातिबाट पहिलो मन्त्री हुने अवसर पाएर एउटा इतिहासको रचना गरे । नेपालको राजनीतिक सङ्क्रमणकालमा विक्रम संवत् २०१३ माघ २३ गते टङ्गप्रसाद आचार्य प्रधानमन्त्री नियुक्त हुँदा देउमान मन्त्रिमण्डलको आठौँ वरियतामा अर्थ तथा मालपोत उपमन्त्री नियुक्त भएका थिए ।

२०१५ को आमनिर्वाचनपछि वि.सं.२०१६ जेठ १३ गते प्रधानमन्त्री विश्वेश्वरप्रसाद कोइरालाको नेतृत्वमा गठित पहिलो लोकतान्त्रिक सरकारमा देउमानकै महिला छोरा प्रेमराजले सरकारमा जाने अवसर पाए । उपमन्त्रीहरमध्ये पहिलो वरियतामा रहेका उनले कृषि तथा खाद्य मन्त्रालयको जिम्मेवारी पाएका थिए । असार १६ मा मन्त्रिमण्डल हेफेर हुँदा प्रेमराज आइदेम्बे ग्राम विकास मन्त्री नियुक्त भएका थिए ।

पाँचथरका आइदेम्बेहरूले यसप्रकारको राजनीतिक नेतृत्वको अवसर पाउनुको कारण खोतल्दा उनीहरूसँग जोडिएको इतिहासको जरोतिर पुग्नुपर्ने हुन्छ । उनीहरूको इतिहास निक्कै खँदिलो रहेको छ ।

आठराईबाट अम्लाबुङ लिम्बूमा विभिन्न उपसमूह छन् । तीमध्ये पापोहाङ वंशका लिम्बू हुन्, आइदेम्बेहरू । “लिम्बूको सङ्घिष्ठत इतिहास र आइदेम्बे वंशावली” (अम्बिकाप्रसाद आइदेम्बे (सम्पा.), २०६६:३७-४५)मा उल्लेख भएअनुसार आइदेम्बेहरू मुधाहाङ थाप्लासोका सन्तान हुन् । पहिले आठराई क्षेत्रमा रहेका मुधाहाङको अर्की हजुरआमातिरका कान्छा भाइ मुन्थाङ आवाहाङसँग जग्गा अड्शसम्बन्धी विवाद भएपछि उनी आठराईको जग्गा आफ्नो भाइलाई छाडेर पाँचथरतिर लागे । पहिले फेदेनको सुम्हालुङ यकमा बसेपछि अम्लाबुङमा आफ्नो जरोकिलो गर्‍ए । उनीहरू मध्येबाट पछि केही आडसाराईतिर गए । माथि उल्लेख गरिएका मन्त्रीहरू देउमान र प्रेमराज आडसाराङका आइदेम्बे हुन् ।

आइदेम्बेहरू तेन्चुमको इवा, होडालाई आफ्नो पूर्वथलो मान्छन् । त्यहाँका इङ्नामहरू आइदेम्बेका दाजुभाइ हुन् । लिम्बूको पापोहाङ वंशमा पाँचथरका आइदेम्बे, लावती, तुम्रोका, तुम्बापो, कोयानाम्बा, इङ्वावा, सेमा आदि थर पर्छन् । यस्तै तेन्चुमका इङ्नाम तथा धनकुटाका इवाहाङहरु पनि पापोहाङ वंशकै हुन् ।

तमोर नदीमा पाइने एक प्रकारको माछा प्रजातिलाई लिम्बूहरू पापो माछा भन्छन् । यसलाई “लिम्बूनी माछा” पनि भनिन्छ । घर भगडाका क्रममा भाइको सल्लाहले दाजु मुधाहाङ थाप्लासोले आफ्नी हजुरआमा नाहाङ्मालाई वाकसमा हालेर तमोर नदीमा बगाउँदा नमरी माछाको रुपमा देवीमा परिणत भएको लोकविश्वास उनीहरूको रहेको छ । त्यसैले पापोहाङ उपसमूहका लिम्बूहरू उक्त माछालाई आफ्नै हजुर आमा मान्छन् । पाँचथरको साविकको सुभाङ गाउँको वडा नम्बर २, रातमाटेको एउटा ओढारको ढुङ्गे भित्तामा अहिले पनि ठूलो माछाको आकृति छ । पापोहाङ उपसमूहका लिम्बूहरूले ढुङ्गामा देखिएको माछाको उक्त आकृतिलाई आफ्नी हजुरआमाको प्रतिरुप मान्ने गर्छन् ।

सेनकालमा यिनै पापोहाङवंशी आइदेम्बे लिम्बूहरूका एक जना प्रतापी पुर्खा थिए, कुम राय । उनी राजधानी विजयपुरका एक विश्वसनीय लिम्बू भारदार थिए । आफ्ना समकालीन भारदारहरू सुन राय र जङ्ग रायसँग मिलेर उनले वि.सं. १८३१ साउनमा गोरखालीसँग एक सम्झौता गरेका थिए । सोही सम्झौताअनुसार पृथ्वीनारायण शाहले उनीहरूको नाममा एक लालमोहर जारी गरी हिजो मकवानी सेनहरूले लिम्बूहरूलाई दिएको जिम्मा र अधिकार थमौँति गरिदिएका थिए । यस लेखमा उनै ऐतिहासिक व्यक्तित्व कुम रायको इतिहास खोतल्ने जमकी गरिएको छ ।

लिम्बूसँग गोरखालीको त्यो प्रतिज्ञा

राजा कामदत्त सेनको हत्या गरेपछि सर्वैसर्वा हुन पुगेका देवान बुद्धिकर्ण राय राजधानी विजयपुरको शासन सत्ता सम्हालिरहेका थिए । चौदण्डीबाट भिकाएर कर्ण सेनलाई उनले नाम मात्रको राजा बनाएर विजयपुरको राजगद्दीमा राखेका थिए । उता पृथ्वीनारायण शाहको निर्देशनअनुसार पूर्वतर्फ पहाडी खण्डबाट अमरसिंह थापालाई नायब गराएर सरदार रामकृष्ण कुँवरको सैन्य नेतृत्वमा गोरखाली सेना अगाडि बढिरहेको थियो । तराई खण्डबाट पारथ भण्डारी, कीर्तिसिंह खवास र बलि बानियाँलाई साथमा लिएर बख्थी अभिमानसिंह बस्न्यात विजयपुरतिर बढिरहेका थिए ।

वि.सं. १८३१ को असार साउनको समय थियो । वर्षादको समय भएकोले सप्तकोशीमा भेल उर्लिरहेको थियो । गोरखालीले माभक्रिरात अम्बल गरिसकेको अवस्था भएकोले उनीहरूको सामना गर्न विजयपुरमा बुद्धिकर्ण राय आन्तरिक तयारीमा जुटिरहेका थिए । सम्भवतः उनलाई लागेको थियो– गोरखालीहरु कोशीको उर्लंदो भेल तरेर तत्कालै विजयपुर आउन सक्ने छैनन् । उनी ढुक्कैसित विजयपुरमा बसिरहेका थिए ।

तर मध्य वर्षादको समयमा अभिमानसिंह बस्न्यात अम्बरपुरबाट अगाडि बढे । उनले उर्लंदो कोशीमा हात्तीद्वारा आफ्नो सेना कोशीपार गराए । उनले एक्कासी हमला गरिदिँदा ८५ जना लिम्बू सेना मारिएको र बुद्धिकर्ण राय हात्तीमा सवार भई विजयपुरबाट पलायन भएको बाबुराम आचार्यले “श्री ५ वडामहाराजाधिराज पृथ्वीनारायण शाहकोसङ्घिष्ठत जीवनी” (२०६१:४२२) मा उल्लेख गरेका छन् ।

विजयपुर आक्रमणलगत्तै यसै विषयमा पृथ्वीनारायण शाहले आफ्ना गुरु योगी भगवन्तनाथलाई लेखेको पत्र योगी नरहरिनाथले “इतिहास प्रकाशमा सन्धिपत्र सङ्ग्रह भाग १” (२०५५:६-७) मा प्रकाशित गरेका छन् । वि.सं. १८३१ भदौ सुदी ६ रोज ६ मा लेखिएको उक्त पत्रमा “...किरातको अम्बल मदेश पहाड भोट जति थियो आफ्ना आशिर्वादले सबै फत्ते भयो. मदेश मार्हां कनकाई नदी पहाडमाहा सभा खोलो तमोर नदीको साध लाग्यो. मानिस काट्न पाइयेन. भाग्यो कति मोगलानातिर गयो. कति सुखिमातिर गयो. अरु भ्जार जङ्गलमाँहा जना ८५ काटिया” भन्ने परेको छ ।

बाबुराम आचार्यले “पूर्णमा” पूर्णाङ्क २७ (असोज २०२९:१६७) मा उल्लेख गरेअनुसार वि.सं. १८३१ साउन ५ गते विजयपुर गोरखालीको हातमा गएको हो । पृथ्वीनारायण शाहले आफ्नातर्फबाट उल्लेख गरेको माथिका भनाइ हेर्दा आक्रमण क्रममा ८५ जना मारिएका र लिम्बूहरूको शासन प्रशासनमा प्रत्यक्ष हात रहने विजयपुरलाई गोरखालीले सजिलै कब्जामा लिएको भन्ने देखिन्छ ।

तर लिम्बू स्रोतहरूबाट भने पृथ्वीनारायण शाहका भारदारले लिम्बूहरूलाई हात लिन नूनपानी छोएर उनीहरूले हिजो पाउँदै आएको अधिकार कायम गरिदिने वाचा बन्धन गरेपछि र सोहीअनुसार पृथ्वीनारायण शाहले लालमोहर गरेपछि, मात्रै केही लिम्बूहरूले गोरखाली आधिपत्य स्वीकार गरेको देखिन्छ ।

इतिहासकार इमानसिंह चेम्जोङले इतिहास अन्वेषणका क्रममा पृथ्वीनारायण शाहले लालमोहर गरिदिएकामध्येका सुन रायका एक सन्तिललाई भेटेर सोधीखोजी गरेका थिए । उनले सुन रायका सन्तति पाँचथर चुइजवाका विचारसिंह चेम्जोङसँग सोधेर लिम्बूहरूसँग गोरखालीहरूले गरेको नूनपानीको प्रतिज्ञा विषयको बयान टिपोट गर्न भ्याएका थिए । चेम्जोङले “किरातकालीन विजयपुरको सङ्घिष्ठ इतिहास” (२०१९:९४-९६)का उल्लेख गरेअनुसार अभिमानसिंह बस्न्यातलगायतका गोरखाली सैन्य नायकले ताँवाको भाँडामा राखिएको नूनपानी पिपर प्रतिज्ञा गरेको समारोहको दृश्यको सार यस्तो छ :

गोरखा राजप्रतिनिधिहरु अभिमानसिंह बस्न्यात, पारथ भण्डारी, कीर्तिसिंह खवास र बलि बानियाँसँग विजयपुरमा लिम्बू प्रतिनिधि सुन राय, कुम राय र जङ्ग रायले भेट गर्दा लिम्बू प्रतिनिधिले ताँवाको ठूलो खड्कुलोमा पानी हाली त्यसमा एक पाथी नून हाली ताँवाकै डाडुले चलाए र अभिमानसिंह

बस्न्यातलाई खड्कुलोमा भएको नून जस्ताको तस्तै निकाल्न लगाए । बस्न्यातले पानीमा विलिइसकेकोले नूनलाई जस्ताको तस्तै निकाल्न सम्भव नभएको बताए । लिम्बू प्रतिनिधिले पनि आफूहरूको सर्त मान्ने भए पानीमा नून मिलेजस्तै आफूहरु पनि गोरखालीसँग मिल्न तयार रहेको बताए ।

उनीहरूको सर्त थियो, हिजो सेन मकवानीहरूले दिएको जग्गा भोगको अधिकार कायम राखिनुपर्ने । नूनपानीको किरिया खाई यो सर्त पुरा गरिसकेपछि भविष्यमा आफूहरूलाई अपहेलना गरे, आफूहरूको अधिकार खोसे गोरखा वंश मराउ अप्ताली परी नूनपानीमा बिलाई हराएजस्तै किरिया खान तयार छौँ कि छैनौ भनी लिम्बू प्रतिनिधिले प्रश्न गर्दा अभिमानसिंह बस्न्यात लगायतका गोरखाली प्रतिनिधिले यो सर्त मान्न आफूहरु तयार भएको बताउँदै किरिया खदि एक एक मुख नूनपानी पिपे ।

यस धर्मसर्तपछि लिम्बू प्रतिनिधि सुन राय, कुम राय र जङ्ग रायले गोरखाली आधिपत्यलाई स्वीकार गरे । यसपछि पृथ्वीनारायण शाहले यी तीन जना लिम्बू सुब्बाहरूको नाममा एक लालमोहर जारी गरिदिए । कतिपय लिम्बूहरूले यस लालमोहरलाई गोरखाली र आफूहरूबीच भएको सन्धिपत्र मान्ने गरेका छन् । वि.सं. १८३१ साउन सुदी १ रोज २ जारी यो लालमोहर इतिहासकार शङ्करमान राजवंशीले “प्राचीन नेपाल” सङ्ग्रहा ३ (वैशाख २०२५:३०) मा प्रकाशित गरेका छन् ।

लामोमोहरमा “तिमीहरूलाई हिज पनि पिछ्छा बस्सेको हो त्यो तिमीले तिम्रा पुर्खा तुत्तु तुम्याहागको प्रताप हान्यो र याहा श्री ढङ्सन्तान लिम्बूवान खम्बूवान मुलुक हाम्रो भयो तापनि तिमीहरु हाम्रै छौ तिम्रा जहानको पिछ्छा हामीले लियौ जस जस जस्को जे जे तम्रा खाइनु पाइनु लुङ्गवाङ वाङ्सिंग वांगगङ जिमी भूमी हिजकाके आपुंगी सबै थामी बक्स्यौ” भन्ने परेको छ ।

पञ्चाङ्ग विशेषज्ञ समेत रहेका राजवंशी (२०२५:३०)ले पृथ्वीनारायण शाहले यो लालमोहर वि.सं. १८३१ साउन २७ गते सोमवार जारी गरेको उल्लेख गरेका छन् । इलाम जमुनका कहरांसिंह लिम्बूले सङ्कलन गरेर राखेको लालमोहरको नक्कलबाट नक्कल गरेर राष्ट्रिय अभिलेखालयले यो दस्तावेजलाई माइक्रोफिल्मइमा सुरक्षित राखेको छ । यो लालमोहरको डीएएफ ७/६० रहेको छ ।

यस्तो लालमोहर पाउनेमध्येका एक आइदेम्बे थरका लिम्बू कुम राय त्यो समयमा विजयपुरको एक महत्त्वपूर्ण भारदार रहेको स्पष्ट हुन्छ ।

यस्तो सर्त राखेर लिम्बूहरूसँग सम्झौता गर्ने लामो इतिहास बोकेको गोरखाली राजवंश पछिल्लो समय राज्यच्युत भइसकेको छ । २०५८ जेठ १९ गते अक्ल्पनीय घटनामार्फत् तत्कालिन राजा वीरेन्द्रको वंश विनास नै हुनपुग्यो । संयोग नै मान्नुपर्छ, लिम्बूहरूसँग हिजो शाहवंशका राजाहरूले एउटा धर्मपत्र गरे, २०२१ मा भूमिसुधार मार्फत् उक्त धर्मपत्रको वाचा तोडियो । २०५८ मा राजा वीरेन्द्रको वंशविनास भयो । २०६३ तिर आइपुग्दा त नेपालबाट राजतन्त्र नै समाप्त भयो, हिजो लिम्बूहरूसँग नूनपानीको वाचा गर्दा पानीमा नून विलाएजस्तै । यी घटनाहरु देखिरहँदा वि.सं. १८३१ साउन २७ गते सोमवारको माथि उल्लेखित पृथ्वीनारायण शाहको लालमोहरमा “...तिमीहरूको आपुंगी खाइन पाइन तिम्रो मुलुक जिमी भूमी जित्ती हामीले खोसी मासे हामीले पुजी ल्याएको देवताले हाम्रो राजकाज नासोस् भन्ने वाचाको तसली मोहर बाधिदियौ” भन्ने व्यहोरा स्मरणीय भएर आउँछ ।

कुम रायको राजनीतिक सक्रियता

अभिमानसिंह बस्न्यातलगायत गोरखाली राजप्रतिनिधिहरूसँग नूनपानीको थिति बाँधेर धर्मपत्र गर्ने तथा सोहीअनुसार पृथ्वीनारायण शाहबाट लालमोहर जारी गराउनेमध्ये पाँचथरका आइदेम्बे लिम्बू कुम राय एक थिए भन्ने माथि पनि उल्लेख भइसकेको छ । अब उनै कुम रायको राजनीतिक सक्रियताका बारेमा प्रमाणप्रमेय केही ऐतिहासिक चर्चा गर्ौं ।

कुम रायको जन्म र मृत्युको तिथि उल्लेख भएको हालसम्म कुनै ऐतिहासिक सामग्री भने फेला पर्न सकेको छैन । “आइदेम्बे वंशावली” (२०६६:१८४) अनुसार उनी चौधौँ पुस्ताका आइदेम्बे लिम्बू हुन् । उनका पूर्वजहरु फौदासिंह, खम्नोदाहाङ, विनोधाहाङ पनि विजयपुरका महत्त्वपूर्ण भारदार थिए । वंशावलीमा कुम रायलाई खम्नोदाहाङका दाजु विनोदाहाङका नाति भनी उल्लेख गरिएको छ ।

कुम राय एक ऐतिहासिक व्यक्तित्व हुन् भन्ने प्रमाण प्रशस्तै पाइएको छ । उनलाई सेन राजा कामदत्त सेनले रिफ्फाएर राखेका थिए भन्ने प्रमाण हो- वि.सं. १८०८ वैशाखमा उनलाई प्रदान गरिएको स्याहामोहर । इतिहासकार भगिराज इङ्नामले “लिम्बूवानको ऐतिहासिक अभिलेख सङ्ग्रह” (२०८१:१०) मा यो स्याहामोहरको सक्कल प्रकाशित गरेका छन् । यसअघि अम्बिकाप्रसाद आइदेम्बेले “लिम्बूको सङ्घिष्ठ इतिहास र आइदेम्बे वंशावली” (२०६६:१८८)मा प्रकाशित गरेका थिए ।

विजयपुरको इतिहासमा राजा कामदत्त सेन र त्यहाँका देवान विचित्र रायवीच मतभेद हुँदा कामदत्त विजयपुरमा टिक्न नसकी अन्यत्रे भागेर हिँड्नु परेको थियो भन्ने प्रमाण पनि हो, यो स्याहामोहर । यो स्याहामोहर राजधानी विजयपुरबाट नभई मूलघाटबाट जारी गरिएको छ । मूलघाट विजयपुरबाट उत्तर र धनकुटा बजारबाट दक्षिण तमोरकिनारमा रहेको एक प्रसिद्ध घाट हो । विस्थापित अवस्थामा रहेका राजा कामदत्त सेनले त्यहींबाट त्यस समयका चर्चित लिम्बू भारदारहरूलाई रिफ्फाएर हात लिने क्रममा कुम रायलाई यो पत्र लेखेको देखिन्छ ।

यताबाट हेर्दा कुम राय वि.सं. १८०८ तिरै सक्रिय थिए भन्ने प्रमाण मिल्छ । वि.सं. १८३१ मा पृथ्वीनारायण शाहले उनको नाममा जारी गरेको लालमोहर पनि पाइएकोले कुम रायको २३ वर्ष लामो राजनीतिक सक्रियता ऐतिहासिक रुपमा प्रामाणिक देखिन्छ ।

इङ्नाम (२०८१:१४-१५)ले विजयपुरका तात्कालिन देवान सिरिकान्त रायले कुम रायलाई वि.सं. १८११ भदौ वदीमा लेखेको पत्र प्रकाशित गरेका छन् । पत्रमा “राजभार समर्थ” लेखिएकोले कुम राय त्यसबेलाको राजनीतिक हैसियत उच्च रहेको व्यक्ति थिए भन्न कुनै कञ्जुस्याई गर्न पर्दैन । इङ्नाम (२०८१:२१-२२)ले विजयपुरका तात्कालीन देवान विचित्र रायले नेम्वाङ राय, लोसुमा राय, सामु रायलगायत कुम रायलाई रैतीहरूबाट खेतिपातीको आयस्ता उठाउनु भनी लेखेको पत्र पनि प्रकाशित गरेका छन् । ज्यादै जीर्ण भएका कारण यस मोहरको तिथि भने अस्पष्ट छ ।

यी महत्त्वपूर्ण ऐतिहासिक पत्रहरु अहिले पनि कुम रायका सन्तति हर्कबहादुर आइदेम्बेसँग सुरक्षित छ । पाँचथरको फाल्गुनन्द गाउँपालिका वडा नम्बर १ (साविकको नवमीडाँडा-६) का हर्कबहादुरका बुबा पनि उक्त क्षेत्रका नाम चलेका लिम्बू सुब्बा थिए । गाउँमा उनी “रत्ते सुब्बा”को नामले परिचित थिए । यत्ति पुरानो ऐतिहासिक पत्रहरु हालसम्म पनि सुरक्षित राखेर यो परिवारले इतिहासको क्षेत्रमा ठूलो योगदान गरेकोमा दुइमत छैन ।

यो परिवारसँग विजयपुर हात लिनुअघि नै लिम्बूहरूलाई आफ्नो पक्षमा पार्न कुटनीतिक रुपमा वि.सं. १८२९ माघ सुदी ४ रोज ३ मा कान्तिपुर मुकामबाट आइदेम्बे लिम्बू पुनि रायलाई लेखेको पत्र अहिले पनि सुरक्षित रहेको छ । यो नै अहिलेसम्म लिम्बूहरूलाई पृथ्वीनारायण शाहले लेखेको पत्रहरुमध्येको सक्कल हो । अन्य पत्रहरु सारेर राखेको अवस्थामा फेला परेका हुन् ।

माथि सुरुमै भनियो, वर्तमानमा घटिरहेका घटनाहरूलाई गम्भीरतापूर्वक नियाल्नौँ भने त्यसको जरा इतिहाससँग जोडिएको पनि स्पष्ट देखिन सक्छ । जस्तो कि लिम्बूमा पहिलो पटक मन्त्री हुने अवसर पाएका देउमान आइदेम्बेको राजनीतिक इतिहासको विरासत उनकै वंशका अगुवा व्यक्तित्व कुम रायले कायम गरिदिएका रहेछन्!

खबरहबबाट

नयाँ ल्यापटप किन्नुअघि ध्यान दिनुपर्ने ११ कुराहरू

काठमाडौं । ल्यापटप किन्ने निर्णय सामान्यतया सजिलो जस्तो लागे पनि यो वास्तवमा दीर्घकालीन लगानी हो। बजारमा विभिन्न ब्रान्डका आकर्षक डिजाइन, चम्किला फिचर र विज्ञापनहरूले सजिलै ध्यान तान्छन्, तर वास्तविक प्रयोगमा कस्तो काम गर्छ र कति समय टिक्छ भन्ने कुरा बुझेर मात्र निर्णय लिनु बुद्धिमानी हुन्छ। राम्रो छनोटले पढाइ, अनुसन्धान, अफिस काम, सिर्जनात्मक लेखन, डिजाइन, गेमिङ, भिडियो एडिटिङ वा व्यक्तिगत प्रयोग सबैमा ठूलो फाइदा पुर्‍याउँछ। त्यसैगरी, गलत छनोटले समय, पैसा र ऊर्जा दुवै खेर जान सक्छ। यहाँ ल्यापटप रोज्दा हेर्नेपर्ने ११ प्रमुख कुराहरू विस्तृत रूपमा प्रस्तुत छन्, जसले तपाईंलाई उपयुक्त विकल्प चयन गर्न सहयोग पुर्‍याउँछ।

१. प्रोसेसर (सिपियू) ल्यापटपको “दिमाग” हो। सामान्य इन्टरनेट ब्राउजिङ, भिडियो हेर्ने वा ईमेल गर्ने कामका लागि Intel Core i5 or AMD Ryzen 5 पर्याप्त हुन्छ। तर प्रोग्रामिङ, भिडियो एडिटिङ, वैज्ञानिक गणना वा ठूलो डेटा प्रोसेस गर्नुपर्ने भए Intel Core i7, Ryzen 7 वा नयाँ श्रृंखला रोज्नु उपयुक्त हुन्छ। नयाँ पुस्ताका Core Ultra or Ryzen AI प्रोसेसरले भविष्यका एआई र मशीन लर्निङ सम्बन्धी कामलाई सहज बनाउँछन्। सिपियु प्रायः बदल्न सकिँदैन, त्यसैले सुरुमा सही निर्णय गर्नु महत्त्वपूर्ण हुन्छ। साथै, सिपियु को शक्ति केवल स्पेसिफिकेशनमा मात्र निर्भर छैन; यसको तातो नियन्त्रण, उर्जा दक्षता र मल्टिट्यास्किङ क्षमता पनि विचार गर्नुपर्छ।

२. मेमोरी (र्याम) ले ल्यापटपले एकै समयमा कति काम सजिलै गर्न सक्छ भन्ने निर्धारण गर्छ। सामान्य प्रयोगका लागि 8 GB RAM पर्याप्त हुन्छ, तर प्रोग्रामिङ, ग्राफिक्स, अनुसन्धान, भिडियो एडिटिङ वा गेमिङ गर्नेले कम्तीमा १६ जिबी वा ३२ जिबी र्याम रोज्नु उपयुक्त हुन्छ। ठूलो डेटा, एआई मोडेल वा उच्च-गुणस्तर भिडियो प्रोजेक्ट चलाउँदा ३२ न्ब भन्दा कम च्छ ले सहज प्रदर्शन दिन सक्दैन। र्याम अपग्रेड गर्न मिल्ने ल्यापटप रोज्दा भविष्यमा थप क्षमता सजिलै थप्न सकिन्छ। यसले ल्यापटपलाई दीर्घकालीन प्रयोगयोग्य बनाउँछ र नयाँ सफ्टवेयर आवश्यकतालाई सहजै पूरा गर्छ।

३. स्टोरेज (SSD)आजकाल HDD भन्दा SSD रोज्नु अनिवार्य छ। एसएसडि ले ल्यापटप छिट्टै सुरु हुन्छ, सफ्टवेयर छिट्टै खोलिन्छ, फाइल खोज्न छिटो हुन्छ र ब्याट्रीको खपत कम गर्छ।

२५६ जिबी एसएसडि आधारभूत हुन्छ, तर ५१२ जिबी वा १ टिबी रोज्दा ठूलो फाइल, भिडियो प्रोजेक्ट वा सफ्टवेयर सजिलै राख्न सकिन्छ। M.2 NVMe SSD अझ छिटो र भरपर्दो हुन्छ। केही ल्यापटपमा दोहोरो एसएसडि थप्ने सुविधा पनि हुन्छ, जसले भविष्यमा स्टोरेज समस्या समाधान गर्न सहयोग गर्छ। Cloud storage सँग संयोजन गर्दा एसएसडि को चयन अझ फाइदाजनक हुन्छ।

४. ग्राफिक्स कार्ड सामान्य प्रयोगका लागि इन्टिग्रेटेड GPU पर्याप्त हुन्छ। तर गेम खेल्ने, ३ डी मोडेलिङ गर्ने, भिडियो एडिटिङ गर्ने वा VR, AR / AI प्रयोग गर्नेले Dedicated GPU (जस्तै Nvidia RTX or AMD Radeon RX) रोज्नुपर्छ। जिपियु को क्षमता कम्प्युटरले उच्च गुणस्तरका दृश्य र जटिल गणनात्मक काम कति छिटो गर्छ भन्ने निर्धारण गर्छ । वैज्ञानिक अनुसन्धान, इन्जिनियरिङ डिजाइन वा डीप लर्निङमा काम गर्ने प्रयोगकर्ताका लागि उच्च क्षमताको न्ग अनिवार्य हुन्छ। न्ग मात्र होइन, VRAM को क्षमता र CUDA cores/Stream processors को संख्या पनि महत्त्वपूर्ण हुन्छ।

५. पोर्ट र कनेक्टिभिटील्यापटपमा विभिन्न प्रकारका पोर्ट हुनु जरुरी छ। rSB–A, USB–C, HDMI, MicroSD र हेडफोन पोर्ट कम्तीमा उपलब्ध हुनु पर्छ। थन्डरबोल्ट पोर्टले छिटो डेटा ट्रान्सफर मात्र नभई वाहिरी न्ग वा अतिरिक्त मोनिटरसमेत सजिलै चलाउन मद्दत गर्छ। Wi–Fi 6E or Wi–Fi 7 / Bluetooth 5.3 भएको ल्यापटपले नयाँ नेटवर्कमा स्थिर र छिटो कनेक्टिभिटी दिन्छ। यस्ता सुविधा भविष्यमा पनि फाइदाजनक रहन्छन्।

६. डिस्प्ले गुणस्तरल्यापटपको स्क्रीन गुणस्तरले प्रयोग अनुभवमा ठूलो प्रभाव पार्छ। घरभित्रका लागि ३०० निट्स ब्राइटनेस पर्याप्त हुन्छ, भने वाहिरी प्रकाशमा ५०० निट्स वा बढी आवश्यक हुन्छ। IPS or OLED प्यानलले राम्रो रङ, स्पष्टता र दृश्य गुणस्तर दिन्छ। उच्च च्माचभकज च्चतभ (१२०Hz वा १४४Hz) भएको स्क्रीन गेमिङ, भिडियो एडिटिङ वा ग्राफिक्समा काम गर्नेका लागि उपयुक्त हुन्छ। Full HD रिजोलुसन सामान्य प्रयोगका लागि ठीक भए पनि २के वा ४के रिजोलुसनले अझ प्रस्ट र जीवन्त दृश्य दिन्छ। टचस्क्रिन र एचडिआर समर्थन भएका मोडलले रचनात्मक कार्य वा मनोरञ्जन दुवैमा अनुभव बढाउँछ।

७. ब्याट्री र चार्जिङल्यापटपको ब्याट्री जीवन सिपियु, डिस्प्ले र प्रयोग शैलीमा निर्भर

हुन्छ। सामान्य प्रयोगमा ३-४ घण्टा टिक्ने भए पनि विद्यार्थी वा अफिस प्रयोगकर्ताका लागि ८-१० घण्टा टिक्ने ल्यापटप उपयुक्त हुन्छ। फास्ट चार्जिङ सपोर्ट भएको ल्यापटपले छोटो समयमा ५०% भन्दा बढी चार्ज गर्न सक्छ। USB–C Power Delivery or GaN चार्जर प्रयोग गर्दा चार्जिङ छिटो र सुरक्षित हुन्छ। यात्रामा लैजाने प्रयोगकर्ताका लागि हल्का चार्जर र लामो ब्याट्री जीवन विशेष महत्त्वपूर्ण हुन्छ।

८. संरचना (Build Quality)ल्यापटप हल्का, बलियो र टिकाउ हुनुपर्छ। एलुमिनियम वा म्याग्नेसियम मिश्रणले बनेका मोडलले दीर्घकालीन प्रदर्शन दिन्छ। राम्रो हिन्ज, मजबूत कीबोर्ड र प्रभावकारी क्लिङ प्रणाली भएको ल्यापटप लामो समयसम्म प्रयोग गर्न सहज हुन्छ। बारम्बार यात्रा गर्ने वा प्राविधिक काम गर्ने प्रयोगकर्ताका लागि Build Quality अझै महत्त्वपूर्ण हुन्छ, किनकि कमजोर संरचनाले चाँडै विग्रन सक्छ। साथै स्क्रिन बेन्डिङ, कीबोर्ड फ्लेक्स र overall डिजाइन स्थायित्वमा असर पुर्‍याउँछन्।

९. इनपुट प्रणाली Backlit Keyboard ले अँध्यारोमा पनि सजिलै टाइप गर्न मद्दत गर्छ। ठूलो र संवेदनशील टचप्याडले मल्टि-टच जेस्चर सजिलो बनाउँछ। डिजाइनर, नोट लेख्ने विद्यार्थी वा कलाकारका लागि टचस्क्रिन र स्टाइलस सपोर्ट भएको ल्यापटप उपयोगी हुन्छ। उच्च गुणस्तरको कीबोर्ड र प्रतिक्रिया समयले टाइपिङ अनुभवलाई सहज बनाउँछ र लामो समय काम गर्दा थकान कम हुन्छ।

१०. बायोमेट्रिक सुरक्षाफिङ्गरप्रिन्ट स्क्यानर वा फेसियल रिक्निगनशनले पासवर्ड नटाइ लेखी छिट्टै र सुरक्षित लग-इन गर्न सकिन्छ। यसले व्यक्तिगत र संवेदनशील डेटा सुरक्षित राख्न मद्दत गर्छ। बैँकिङ, अनुसन्धान वा अफिसका गोप्य कागजातमा काम गर्ने प्रयोगकर्ताका लागि यो सुविधा अनिवार्य जस्तो हुन्छ। बायोमेट्रिकले Password Manager or Passkey प्रणालीसँग सजिलै एकीकृत हुन सक्छ, जसले सुरक्षा स्तर अझ बढाउँछ।

११. अपग्रेड गर्न सकिने सुविधाल्यापटप लामो समयसम्म प्रयोग गर्न च्छ, क्कम वा अन्य हार्डवेयर बदल्न मिल्ने सुविधा हुनु पर्छ। soldered RAM भएको ल्यापटपमा भविष्यमा अपग्रेड गर्न सकिँदैन। अपग्रेड योग्य ल्यापटपले ३-५ वर्षसम्म नयाँ सफ्टवेयर र कामका लागि उपयुक्त रहन्छ। केही मोडलमा ब्याट्री, नेटवर्क कार्ड वा अतिरिक्त एसएसडि सजिलै बदल्न सकिन्छ। यसले ल्यापटपलाई दीर्घकालीन प्रयोगयोग्य र भविष्यअनुकूल बनाउँछ।

निष्कर्षल्यापटप किन्दा मूल्य वा ब्रान्ड मात्र हेरेर निर्णय गर्नु हुँदैन। CPU, RAM, GPU, SSD, डिस्प्ले, पोर्ट, ब्याट्री, संरचना, इनपुट प्रणाली, सुरक्षा र अपग्रेड सुविधा सबै महत्त्वपूर्ण छन्। यी आधारलाई ध्यानमा राखेर ल्यापटप रोजेमा लामो समयसम्म सजिलो, सुरक्षित, भरपर्दो र भविष्यअनुकूल प्रयोग गर्न सकिन्छ। राम्रो ल्यापटपले तपाईंको पढाइ, करिअर, अनुसन्धान, सिर्जनात्मक कार्य वा व्यक्तिगत कामलाई सहज बनाउँछ र नयाँ प्रविधिसँग मेल खान सक्षम हुन्छ। नयाँ सुविधाहरू, अपडेट र सफ्टवेयर आवश्यकताहरू आउँदा पनि तपाईंको ल्यापटप अझै उपयोगी रहन्छ। यसरी ध्यानपूर्वक छनोट गरिएका ल्यापटपले दीर्घकालीन लगानीको रूप लिन्छ।

अङ्गदानप्रति भ्रम र नीति नियमका कठोरताले उपलब्धि सीमित

भक्तपुर । नेपालमा मिर्गौला, कलेजोजस्ता जीवनरक्षक अङ्गको आवश्यकता दिनप्रतिदिन बढ्दो छ, तर अङ्गदानको अवस्था भने निराशाजनक छ । हाल अङ्गदान उपलब्धता कुल आवश्यकता को २० प्रतिशतभन्दा पनि कम रहेको खुलासा गरिएको छ।

विश्व अङ्गदान दिवसको अवसरमा शहीद धर्मभक्त मानव अङ्ग प्रत्यारोपण केन्द्र, भक्तपुरमा आयोजित विशेष समारोहमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्री प्रदीप पौडेलले अङ्गदानमा व्यापक जनचेतना र नीतिगत सुधारको खाँचो औल्याएका छन्।

मन्त्री पौडेलले “अङ्ग दान गर्नेले स्वर्ग पाउँदैन” भन्ने सामाजिक भ्रमका कारण दाता संख्या न्यून रहेको बताए। त्यस्तै, कडा नीति नियमका कारण पनि इच्छुक दाताहरूले अङ्गदान गर्न नसकेको उनले स्वीकार गरे।

सुधारको प्रतिबद्धता कार्यक्रममा मन्त्री पौडेलले अङ्गदानलाई प्रोत्साहन गर्न केही ठोस पहल सार्वजनिक गरे। उनका अनुसार अङ्ग दातालाई नि:शुल्क बीमा सुविधा दिइने छ भने समाजमा दातालाई उचित सम्मानको वातावरण बनाइनेछ।

मन्त्रीले अब अङ्ग प्रत्यारोपण गराउनेलाई थप दुई लाख रुपैयाँ सुविधा दिइने घोषणा पनि गरे। “बीमा योजनासँग विपन्न वर्गलाई जोड्दा प्रत्यारोपण सुविधा ९ लाख रुपैयाँसम्म पुग्छ, अब आर्थिक कारणले उपचार रोकिँदैन,” मन्त्री पौडेलले बताए।

उनले अङ्ग प्रत्यारोपण सेवालाई विस्तार गर्न छुट्टै प्रतिष्ठानहरू स्थापना गरिने जानकारी पनि दिए। हालको ८ वटा प्रतिष्ठानलाई आगामी वर्षहरूमा २१ पुर्‍याउने लक्ष्य रहेको समेत उनले बताए। बीमा प्रणाली र संरचनागत योजना

स्वास्थ्य बीमा प्रणालीबारे बोल्दै मन्त्री पौडेलले सोत सुनिश्चित नगरी सामाजिक सुरक्षा कोषमार्फत बीमा अधि बढाइनु कमजोरी भएको बताए। अस्पतालहरूले बीमा भुक्तानी समयमा नपाएको उनको भनाइ थियो।

संघीय अस्पतालहरू न्यूनतम ५ सय शय्या क्षमताका बनाइने र सेवा क्षमता तीन गुणा बढाइने योजनाबारे पनि उनले जानकारी दिए।

त्यस्तै, यो वर्षभित्र पेट स्क्यान सेवा उपलब्ध गराउने र आइभीएफ (रुई) सेवा कानुनी रूपमा निर्देशिका भित्र ल्याएर लागू गरिने घोषणासमेत उनले गरे।

जनप्रतिनिधि र स्थानीय तहको धारणा भक्तपुर-१ का प्रतिनिधि सभा सदस्य प्रेम सुवालले मानव अङ्ग प्रत्यारोपण केन्द्र, भक्तपुर अस्पताल र क्यान्सर अस्पताललाई समेटेर स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान बनाउनुपर्ने धारणा राखे।

भक्तपुर-२ का सांसद दुर्लभ थापाले अङ्ग दानलाई सबैभन्दा ठूलो दानको रूपमा उल्लेख गर्दै, अङ्ग जोगाउने उपायहरूमा पनि ध्यान दिनुपर्नेमा जोड दिए।

भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले मस्तिष्क मृत्युपछि हुने अङ्गदानलाई ऐतिहासिक उपलब्धीको रूपमा लिँदै, यस्तो सेवा सबै जनताको पहुँचमा पुर्‍याउने बताए।

विशेषज्ञ र केन्द्रको अवस्था

मानव अङ्ग प्रत्यारोपण केन्द्रका कार्यकारी निर्देशक डा. पुकार चन्द्र श्रेष्ठले सामाजिक अन्धविश्वास, कानुनी जटिलता, जनशक्ति र पूर्वाधारको अभावलाई मुख्य चुनौतीको रूपमा औल्याए। तर, केन्द्रले उल्लेखनीय प्रगति गरेको भन्दै उनले सन्तोष व्यक्त गरे।

वरिष्ठ नेफ्रोलोजिष्ट डा. कल्पना श्रेष्ठका अनुसार हालसम्म २,७७३ व्यक्ति‌ले मस्तिष्क मृत्युपछि अङ्गदानको सहमति दिएका छन्। प्राप्त अङ्ग स्कोर प्रणाली अनुसार आवश्यक व्यक्ति‌लाई प्राथमिकताका आधारमा वितरण गरिने जानकारी उनले दिइन्। साथै, दातालाई फलोअप उपचार र सम्मानको व्यवस्था गरिनुपर्नेमा उनले जोड दिइन्।

उपलब्ध तथ्यांक

२०८१/८२ मा शहीद धर्मभक्त राष्ट्रिय अङ्ग प्रत्यारोपण केन्द्रमा १८६ मिर्गौला र ८ कलेजो प्रत्यारोपण भएका छन्। त्यस्तै, केन्द्रको समन्वयमा प्रादेशिक अस्पतालहरू–सुर्खेत, पोखरा र भेरीमा ८ मिर्गौला प्रत्यारोपण सम्पन्न भएको छ।

हालसम्म देशभर करिब १,५०० व्यक्तिमा मात्र अङ्ग प्रत्यारोपण भएको छ, जबकि वार्षिक रूपमा करिब ३,००० मिर्गौला र १,००० कलेजो फेल हुने अनुमान छ। सयौँ विरामी अझै पनि प्रत्यारोपणको पर्खाइमा छन्।

विशेषज्ञहरूका अनुसार अङ्गदानलाई सकारात्मक सामाजिक धारणा बनाउने, कानुनी प्रक्रिया सरल बनाउने र स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास गर्ने कार्यमा सरकारले प्राथमिकता दिनुपर्ने देखिन्छ। यस्ता पहलहरूबाट मात्रै अङ्गदान र प्रत्यारोपण सेवा दीर्घकालीन रूपमा जीवन्तभक्त, प्रभावकारी र पहुँचयुक्त बन्न सक्ने विश्वास गरिएको छ।

कार्यक्रममा मन्त्रालयका अतिरिक्त सचिव श्रीकृष्ण श्रेष्ठ, प्रमुख जिल्ला अधिकारी भरतमणि पाण्डे, प्रहरी उपरीक्षक माधव बुढाथोकी, क्यान्सर अस्पतालका डा. सुशील चालिसे लगायतको उपस्थिति रहेको थियो । नविश्वास गर्म्नेछ ।

गर्भावस्थामा प्यारासिटामोल सेवनले जैविक र क्लिनिकल जोखिम

काठमाडौं । प्रजनन स्वास्थ्य र भ्रूण विकासमा औषधिको प्रभावबारे बहस वर्षौंदेखि चल्दै आएको छ । विशेषगरी गर्भावस्थामा प्रायः सुरक्षित मानिने औषधिहरूको दीर्घकालीन असरबारे नयाँ अनुसन्धानहरूले थप प्रश्न उठाएका छन् । यिनैमध्ये सबैभन्दा बढी प्रयोग हुने एनाल्जेसिकमध्ये एक प्यारासिटामोल (Acetaminophen) हो, जसलाई सामान्यतया टाउको दुखाइ, ज्वरो वा शरीर दुखाइको उपचारमा प्रयोग गरिन्छ । तर हालैको वैज्ञानिक प्रमाणहरूले यसको असावधानीपूर्वक प्रयोग गर्भवती महिला र भ्रूण दुवैका लागि गम्भीर स्वास्थ्य जोखिम निम्त्याउन सक्ने देखाएका छन् ।

न्यूरोविकासमा असर: अटिजम र ADHD को सम्भावना The Indian Express मा उद्धृत हालैको विस्तृत अध्ययनले प्यारासिटामोलको अत्यधिक प्रयोग भ्रूणको स्नायु प्रणाली र मस्तिष्क विकासमा प्रत्यक्ष असर पार्न सक्ने निष्कर्ष निकालेको छ । सक्रिय तत्व एसिटामिनोफेन प्लेसेंटा पार गरी भ्रूणमा प्रवेश गर्ने हुँदा न्यूरोनल कनेक्सन, हार्मोन सन्तुलन र सिनाप्टिक विकासमा अवरोध आउन सक्छ । यसै कारणले शिशुमा अटिज्म स्पेक्ट्रम डिसअर्डर र अटेन्सन डेफिसिट हाइपरएक्टिभिटी डिसअर्डर जस्ता न्यूरोविकाससम्बन्धी विकारको जोखिम बढ्ने सम्भावना देखाइएको हो । निरन्तर वा उच्च मात्रा सेवनले लिभर एनजाइम प्रणालीमा दीर्घकालीन असन्तुलन निम्त्याएर शिशुको मेटाबोलिक क्षमतामासमेत समस्या ल्याउन सक्ने वैज्ञानिकहरूले उल्लेख गरेका छन् ।

प्रजनन प्रणाली र युरोजेनिटल स्वास्थ्यमा प्रभाव अध्ययनहरूले प्यारासिटामोलको प्रयोग भ्रूणको प्रजनन प्रणालीमा दीर्घकालीन परिणाम ल्याउनसक्ने देखाएका छन् । विशेषगरी, युरोजेनिटल डिसअर्डर जस्तै युरेथ्राको असामान्य स्थान (ज्युउयकउबमष्वक) देखिने सम्भावना बढ्न सक्छ । यस्तो अवस्था देखिएमा शिशुलाई जन्मपश्चात् शल्यक्रिया वा निरन्तर स्वास्थ्य निगरानी आवश्यक पर्नसक्छ । यसले जीवनको प्रारम्भिक चरणदेखि नै स्वास्थ्य बोझ थप्ने खतरा हुन्छ ।

प्यारासिटामोलको औषधीय श्रेणी र प्रयोगको सामान्य बुझाइ एलएजेपी अस्पतालकी वरिष्ठ स्त्रीरोग विशेषज्ञ डा. ज्योत्सना देवीका अनुसार, प्यारासिटामोल अमेरिकन एफडीएका वर्गीकरणअनुसार गर्भावस्थामा सामान्यतया सुरक्षित मानिने ‘बी’ श्रेणीको औषधि हो । तर ‘सुरक्षित’ भनिए पनि यसलाई अनियन्त्रित वा आत्मनिर्णयका आधारमा सेवन गर्नु वैज्ञानिक दृष्टिले अनुचित मानिन्छ । यसको ओभर-द-काउन्टर उपलब्धता र सस्तो मूल्यका कारण गर्भवती महिलाले चिकित्सकको सल्लाह बिना नै प्रयोग गर्ने प्रवृत्ति बढी देखिन्छ, जसले दीर्घकालीन स्वास्थ्य जोखिम बढाउँछ ।

प्यारासिटामोलको सेवनले प्रत्यक्ष रूपमा गर्भपतन (ष्कअबचचष्वनभ) गराउँछ, भन्ने वैज्ञानिक प्रमाण हालसम्म पाइएको छैन । तर क्लिनिकल सन्दर्भमा कुनै पनि औषधि गर्भावस्थामा प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउनुपर्छ । चिकित्सकहरूका अनुसार, आवश्यकता अनुसार मात्र ५०० देखि १००० मिलिग्रामसम्मको डोज, प्रत्येक ४ देखि ६ घण्टाको अन्तरमा, चिकित्सकीय निगरानीमा मात्र सेवन गर्न उपयुक्त हुन्छ । अनावश्यक वा दीर्घकालीन प्रयोग जोखिमपूर्ण हुनसक्छ ।

सम्भावित जैविक र स्वास्थ्य प्रभावहरू

जन्मजात विकृति: पहिलो त्रैमासिकमा उच्च मात्रामा प्रयोग हुँदा भ्रूणको अंग विकासमा अवरोध भई जन्मजात विकृति देखिन सक्छ ।

संज्ञानात्मक क्षमतामा ह्रास: स्नायु प्रणालीमा असर परेपछि, बालबालिकाको सिकने क्षमता, स्मरणशक्ति र संज्ञानात्मक विकासमा कमजोरी देखिन सक्छ ।

स्वासप्रश्वास सम्बन्धी समस्या: गर्भमै औषधिको प्रभावले शिशुमा अस्थमा वा अन्य श्वासप्रश्वास विकारको सम्भावना बढ्न सक्छ ।

लिभर कार्यक्षमता घट्ने: निरन्तर वा उच्च मात्रा सेवन गर्दा भ्रूणको लिभरमा मेटाबोलिक बोझ बढेर कार्यक्षमता ह्रास हुन सक्छ ।

विशेषज्ञहरूको सुझाव र वैकल्पिक उपाय विशेषज्ञहरूले गर्भावस्थामा कुनै पनि औषधि सेवन गर्नु अघि चिकित्सकसँग परामर्श लिनु अपरिहार्य मान्छन् । सामान्य टाउको दुखाइ वा हल्का ज्वरोका लागि जीवनशैली र घरेलु उपायहरू प्राथमिक विकल्पका रूपमा प्रयोग गर्न सकिन्छ – पर्याप्त पानी सेवन, नियमित विश्राम, हल्का व्यायाम, र पोषणयुक्त आहार । यदि यी उपायहरूले काम नगरेमा मात्र चिकित्सकको निगरानीमा न्यून मात्रामा प्यारासिटामोल प्रयोग गर्न सिफारिस गरिन्छ ।

प्यारासिटामोललाई प्रायः सुरक्षित मानिने भए पनि पछिल्ला वैज्ञानिक प्रमाणहरूले गर्भावस्थामा यसको प्रयोग गर्दा शिशुको स्नायु प्रणाली, प्रजनन प्रणाली र दीर्घकालीन स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्न सक्ने देखाएका छन् । त्यसैले गर्भवती महिलाले औषधिको स्वतः प्रयोग नगरी चिकित्सकीय सल्लाहलाई अनिवार्य मान्नुपर्छ । शिशुको भविष्यलाई सुरक्षित राख्न गर्भावस्थामा औषधि सेवन गर्दा उच्च स्तरको सावधानी र वैज्ञानिक दृष्टिकोण आवश्यक हुन्छ ।

प्रधानमन्त्री ओली भारत भ्रमणको तयारीमा, मन्त्रिपरिषद् पुनर्गठन असफल

काठमाडौ। प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली भारत भ्रमणको पूर्वसन्ध्यामा मन्त्रिपरिषद् पुनर्गठन गर्न असफल भएका छन्। सरकारकै कतिपय मन्त्रीहरूमाथि सार्वजनिक रूपमा भ्रष्टाचारका गम्भीर आरोप लागिरहेका बेला प्रधानमन्त्री ओलीले विवादास्पद मन्त्रीहरूलाई हटाउन नसकेपछि उनीहरूसँगै कार्यसम्पादन सम्झौता गर्न बाध्य भएका छन्।

विगतदेखि नै “भ्रष्टाचार नगर्ने, गर्न नदिने” प्रतिवद्धता जनाउँदै आएका ओलीले हालै मन्त्रिपरिषद्मा रहेका सबै मन्त्रीहरूसँग आर्थिक वर्ष २०८२/८३ का लागि वार्षिक कार्यसम्पादन सम्झौता गरेका छन्। तर, सम्झौतामा समावेश मन्त्रीहरूमध्ये कतिपयमाथि भ्रष्टाचार, घुस, मानव तस्करको संरक्षण जस्ता गम्भीर आरोपहरू रहेका छन्, जसले सरकारको नैतिकतामाथि प्रश्न उठाएको छ।

भ्रष्टाचार आरोपका कारण विवादित रहेका भूमि, सहकारी तथा गरिवी निवारण मन्त्री बलराम अधिकारी र गृहमन्त्री रमेश लेखकसँग पनि प्रधानमन्त्री ओलीले सम्झौता गरेपछि आलोचना चुलिएको छ। ३२ लाख घुस प्रकरणमा मुछिएका अधिकारी र भिजिट भिसा काण्डमा आलोचित लेखकलाई हटाउने माग व्यापक रूपमा उठिरहेको छ। यद्यपि, सत्ता साभेदार नेपाली कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाको दबाबका कारण ओलीले यी मन्त्रीहरू फेर्न सकेनन्।

प्रधानमन्त्री ओलीले मन्त्रिपरिषद् पुनर्गठन गर्न खोजे पनि कांग्रेसका मन्त्रीहरू

विशेषगरी गृहमन्त्री र परराष्ट्रमन्त्री फेर्ने विषयमा देउवाले स्पष्ट असहमति जनाएपछि उक्त प्रयास असफल भएको स्रोतले जनाएको छ। भारत भ्रमणको तयारी चलि्रहेका बेला सत्ता साभेदारसँग टकरावले भ्रमण प्रभावित हुने डरले ओली पछि हटेका हुन्।

यसैबीच, प्रधानमन्त्री ओलीले साउन २९ गते सबै मन्त्रीहरूसँग कार्यसम्पादन सम्झौता गरेका छन्। सिंहदरबारस्थित प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयमा आयोजित कार्यक्रममा प्रत्येक मन्त्रालयले चालु आर्थिक वर्षमा हासिल गर्नुपर्ने लक्ष्य र कार्यहरू उल्लेख गरेर सम्झौतामा हस्ताक्षर गरेको हो।

प्रधानमन्त्री ओलीले दोश्रो पटक यस्तो सम्झौता गरेका हुन्। तर विगतको सम्झौता प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुँदा यसको व्यवहारिकता र परिणामप्रति प्रश्न उठिरहेको छ। यतिबेला कार्यसम्पादन सम्झौताको नाममा भ्रष्टाचारमा मुछिएका मन्त्रीलाई निरन्तरता दिन खोजिएको भन्दै व्यापक आलोचना भइरहेको छ।

को कति प्रभावकारी?

प्रधानमन्त्री कार्यालयले सार्वजनिक गरेको तथ्यांकअनुसार, आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा १,९०० माइलस्टोनमध्ये ६५ प्रतिशत अर्थात् १,२३६ वटा लक्ष्य पूरा भएका छन्। ६६४ क्रियाकलापमध्ये ५१९ सम्पन्न भएका छन् भने १२९ क्रियाकलाप हाल चालु अवस्थामा छन्।

गृह मन्त्रालय सबैभन्दा प्रभावकारी

देखिएको छ – उसले तोकिएका १०६ लक्ष्यमध्ये ९३ वटा पूरा गरेको छ। भौतिक पूर्वाधार मन्त्रालय भने ३६ प्रतिशत प्रगति गर्दै सबैभन्दा कमजोर देखिएको छ, त्यसपछि सहरी विकास मन्त्रालय ४५ प्रतिशतमा सीमित छ।

शासकीय सुधारका क्षेत्रमा प्रधानमन्त्री कार्यालयले ७७ प्रतिशत प्रगति देखाएको छ। अन्य मन्त्रालयहरूको प्रगति यसप्रकार छ:

गृह: ८८%, संघीय मामिला: ८७%, परराष्ट्र: ७६%, अर्थ: ५७%, कानून: ७६%, कृषि: ७४%, उद्योग: ५६%, पर्यटन, ७७%, वन: ७२%, भूमि व्यवस्था: ७८%, ऊर्जा: ५६%, खानेपानी: ७२% र सञ्चार: ६५%

आलोचना र जनगुनासो

जनस्तरमा मन्त्रीहरूको कार्यक्षमता र नैतिकताबारे गम्भीर प्रश्न उठिरहेका छन्। केही मन्त्रीमाथि न्याय सम्पादनमा हस्तक्षेप, कर्मचारी व्यवस्थापनमा दुराशय, तथा आर्थिक अनियमितता जस्ता आरोप लागिरहेका छन्। तर पनि, उनीहरूसँग सम्झौता गरिनु प्रधानमन्त्रीको नैतिक प्रतिवद्धताको सवालमा प्रश्नचिन्ह खडा भएको छ।

प्रधानमन्त्री ओलीले भारत भ्रमणअघि मन्त्रिपरिषद् सशक्त बनाउन खोजेका भए पनि सत्ता सन्तुलन, दलगत दबाव र कूटनीतिक जटिलताका कारण उनी पुरानै टिमसहित अघि बढ्न विवश भएका छन्। कार्यसम्पादन सम्झौतावाट मन्त्रीहरूको जवाफदेहीता बढ्ने भन्ने अपेक्षा गरिए पनि विगतको अनुभवले जनतामा गहिरो आशंका पैदा गरेको छ।

विद्यालाई मोरङमा रोक्न ओली पक्ष असफल, एमालेभित्र दुई लाइन संघर्षको संकेत

विराटनगर । पूर्वाष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीलाई मोरङमा रोक्न नेकपा एमाले अध्यक्ष केपी शर्मा ओली पक्षधर नेताहरूले गरेको प्रयास असफल भएको छ। विराटनगर स्थित उद्बोध दैनिकको वार्षिकोत्सवमा भण्डारी हुन कोशी प्रदेशको राजधानी पुगेकी भण्डारीलाई एमाले कार्यकर्ताहरूले भव्य स्वागत गरेपछि पार्टीभित्र दुई लाइन संघर्षको संकेत देखिन थालेको छ।

सोमबार विराटनगर विमानस्थलमा उत्रिएलगत्तै प्रदेशकी राज्यमन्त्री सिर्जना राई, एमाले प्रदेश सचिव राजकुमार भण्डारी, नेता विनोद ढकाल, मोरङ जिल्ला सचिव सोमराज थापा लगायतका नेताहरूले पूर्वाष्ट्रपतिको स्वागत गरेका थिए। यद्यपि एमाले मोरङका अध्यक्ष अजम्बर राई भने विमानस्थलमा अनुपस्थित थिए, तर मंगलबार पार्टी कार्यालयमा पुगेर उनले स्वागत गरे।

पूर्वाष्ट्रपतिलाई पार्टी कार्यालयमा कार्यक्रम राख्न नदिन एमाले प्रदेश अध्यक्ष घनश्याम खतिवडाले जिल्ला सचिव थापालाई स्पष्ट निर्देशन दिएका थिए। खतिवडाले

स्वीकारेअनुसार, “मैले पार्टी कार्यालयमा कार्यक्रम नराख्न निर्देशन दिएको हुँ। यस्ता कार्यक्रममा समस्या आएमा त्यसको जिम्मेवारी स्थानीय कमिटीले लिनुपर्छ।”

तर, प्रदेश नेतृत्वको निर्देशनलाई बेवास्ता गर्दै मोरङका प्रभावशाली नेता विनोद ढकालको नेतृत्वमा भण्डारीलाई पार्टी कार्यालयसम्म पुर्‍याइयो। सोमबार राति उनी विराटनगरको विग होटलमा बस्दा कोशी प्रदेशका मुख्यमन्त्री हिक्मतकुमार कार्कीसहित चारजना मन्त्रीले भेट गरी करिब तीन घण्टासम्म राजनीतिक संवाद गरेका थिए।

मुख्यमन्त्री कार्कीसँगको एक्ला संवादमा भण्डारीले आफूलाई अपमानित गरिएको गुनासो गरेकी थिइन्। उनले ४५ वर्षसम्म पार्टीमा योगदान दिएर समेत आज अपहेलित हुनुपरेको पीडा पोखेको स्रोतहरूले जनाएका छन्।

पूर्वाष्ट्रपतिले असार १४ गते राष्ट्रिय सभागृहमा आयोजित कार्यक्रममा आफू एमालेमै सक्रिय हुने घोषणा गरेकी थिइन्। तर, ओली नेतृत्वले भण्डारीको सदस्यता

खारेज गर्दै पार्टीमा प्रवेशको ढोका बन्द गरेको छ। त्यसको तीन दिनपछि ओलीले अन्तर पार्टी निर्देशनमार्फत भण्डारीलाई कुनै भूमिका नदिन कडा निर्देशनसमेत जारी गरेका थिए।

ओलीले आफ्नो विरासत मानिएको मदन भण्डारी फाउन्डेसनलाई 'पाखण्डी संस्था' भनेपछि उनले छुट्टै मदन-आश्रित प्रतिष्ठान व्युत्ताएका छन्। फाउन्डेसनको संरक्षक रहेका भण्डारी र अध्यक्ष उनकी छोरी उषाकिरणमाथि समेत ओलीको आक्रोश देखिएको छ।

पार्टीभित्रको यो द्वन्द्व नवौँ महाधिवेशनमा एउटै प्यानलबाट निर्वाचित ओली र भण्डारीबीचको सम्बन्ध चिसिएपछि सतहमा आएको हो। सोमबारको भेटघाट र मंगलबारको पार्टी कार्यालय प्रवेशलाई ओली पक्षले असन्तुष्टिपूर्वक बहिष्कार गरे पनि मोरङ र विराटनगरमा प्रभाव जमाएका ढकाल समूहले भने भण्डारीको पक्षमा खुला समर्थन जनाएको छ।

राजनीतिक विश्लेषकहरूका अनुसार, यो घटनाक्रमले एमालेभित्र दुई लाइन संघर्ष चर्किंदै गएको स्पष्ट सङ्केत दिएको छ। च्यासलमा बन्द गरिएको ढोका भत्काउँदै भण्डारीले काठमाडौँको थापाथलीमा सम्पर्क कार्यालय खोलेको र मोरङबाट राजनीतिक सक्रियता पुनः आरम्भ गरेसँगै ओलीको एकल नेतृत्वमा चुनौती बढ्न थालेको बुझिन्छ।

एमालेको पछिल्लो राजनीतिक घटनाक्रमले पूर्वाष्ट्रपति भण्डारीको पुनरागमनसँगै पार्टीभित्र गहिरो धुवीकरण सुरु भएको छ, जुन समयसँगै अझ प्रस्टिने देखिन्छ। यो समाचार हालै मोरङ र विराटनगरमा घटेका घटनाक्रम, नेताहरूको सक्रियता र आन्तरिक राजनीतिक संघर्षको आधारमा तयार गरिएको हो। आगामी दिनमा एमालेको आन्तरिक रणनीति र नेतृत्व विवादले राष्ट्रिय राजनीति नै प्रभावित पार्ने संकेत देखिन थालेको छ।

कहिल्यै नखेलेका “फुटबलर”को १३ वर्षे करिअर

रियो दि जनेरियो । ब्राजिलको फुटबल इतिहासमा कार्लोस हेनरिक रापोसो, अर्थात् ‘कार्लोस केसर’को नाम अनौठो तरिकाले स्मरण गरिन्छ। १३ वर्षे पेशागत फुटबल करिअरका बावजुद उनले एकपटक पनि आधिकारिक खेल खेलेनन्। यति लामो समयसम्म मैदानमा नउत्रिए पनि उनले ब्राजिल र अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका थुप्रै प्रतिष्ठित क्लबहरूसँग सम्झौता गरेका थिए।

केसरले ब्राजिलका बोटाफोगो, फ्लेमिन्गो, फ्लुमिनेन्स, भास्को दा गामा र बाँगु क्लबमा अनुबन्ध भए। यसबाहेक, उनी मेक्सिकोको पुएब्ला, फ्रान्सको अजासियो र अमेरिकाको एल पासो क्लबमा समेत अनुबन्धित भएका थिए। तर, यीमध्ये कुनै क्लबबाट पनि उनले आधिकारिक खेल खेलेनन्।

नक्कली चोट र बनावटी बहाना

फुटबल नखेले रणनीतिमा माहिर केसरले कहिले चोट लागेको बहाना गर्थे, कहिले पारिवारिक समस्या देखाउँथे। उनी कहिलेकाहीँ युवा खेलाडीलाई पैसा दिएर चोट पुर्‍याउन लगाउँथे, ताकि मैदानबाट बाहिर जान बहाना जुटोस।

प्रशिक्षणमा भने उनी सधैं दौडिन व्यस्त देखिन्थे। तर, बल पाउनासाथ उनी घाइते हुने अभिनय गर्थे। प्रशिक्षकहरूले ध्यान नदिएसम्म बल नै नछोड्दै मैदान छोड्ने उनको रणनीति सफल देखिन्थ्यो।

एक पटक त उनले आफ्नी हजुरआमा मरेको बहाना एकभन्दा बढी पटक प्रयोग गरेका थिए, जुन उनले विभिन्न समयमा मैदानबाहिर जान प्रयोग गरे।

पत्रकारलाई घूस र नक्कली रिपोर्ट

केसरले विदेशी क्लबमा आफूले सफल फुटबल खेलेको नक्कली समाचार लेख्न पत्रकारहरूलाई पैसा दिने गर्थे। ती समाचारलाई क्लबहरूले सत्य ठानेर उनलाई अनुबन्ध गर्थे। यसरी भुठुको सञ्जालले उनलाई फुटबल खेल्न नसके भए पनि वर्षौंसम्म क्लबमा टिकाइरह्यो।

कहिलेकाहीँ उनले मेडिकल परीक्षण चेक गर्न खोज्दा नक्कली मेडिकल रिपोर्ट प्रयोग गरेका थिए। एक पटक त दन्त चिकित्सक साथीको सहयोगमा नक्कली रिपोर्टसमेत तयार पारेका थिए।

चर्चित खेलाडीसँगको सम्बन्ध

उनको मित्रता रेनाटो गाउचो, रोमारियो, एडमन्डो, रिकार्डो रोचाजस्ता ब्राजिलका चर्चित फुटबलरहरूसँग थियो। उनीहरूले केसरको लागि क्लबहरूमा सिफारिस गरिदिने गर्थे। त्यसै आधारमा क्लबहरू उनीमाथि विश्वास गर्थे र अनुबन्धित गर्थे।

एक अविश्वसनीय घटना

बाँगु क्लबमा रहेका बेला प्रशिक्षकले उनलाई मैदानमा पठाउन लागे। खेल्न नसक्ने डरले उनले दर्शक दीर्घामा पुगे फगडा सुरु गरे। रेफ्रीले उनलाई मैदान नउत्रिसकेको अवस्थामा नै मैदानबाहिर जान आदेश दिए।

वृत्तचित्र बनेको कथा

उनको अनौठो जीवनकथालाई लिएर सन् २०१८ मा “केसर: द ग्रेटेस्ट फुटबलर नेभर टू प्ले फुटबल” नामक वृत्तचित्र निर्माण गरिएको थियो। लुइस माइल्सद्वारा निर्देशित उक्त वृत्तचित्रमा केसरले कसरी फुटबलको दुनियाँलाई मूख बनाए भन्ने विषय विस्तारमा प्रस्तुत गरिएको छ।

कार्लोस केसरको कथा केवल एक व्यक्तिको होइन, यो पेशागत खेल प्रणाली, त्यसको निगरानी प्रणाली र सिफारिस-संस्कृतिको यथार्थ चित्रण हो। मैदानमा नउत्रिए पनि उनले आफूलाई पेशागत खेलाडी भनेर चिनाउन सफल भएका थिए - त्यो पनि पूर्णतः भुठुको भरमा।

टप एन्ड टी-२० मा नेपालको पहिलो जित

काठमाडौँ । अस्ट्रेलियामा जारी टप एन्ड टी-२० क्रिकेट सिरिजमा नेपालले पहिलो जित हासिल गरेको छ। सिरिजअन्तर्गत मंगलबार भएको खेलमा नेपालले होवार्ट हरिकेन्स एकेडेमीलाई ६६ रनले पराजित गर्दै महत्वपूर्ण जित दर्ता गरेको हो। काजालिस एरिना, पामस्टर्नमा सम्पन्न खेलमा टस जितेर पहिले ब्याटिङ गरेको नेपालले निर्धारित २० ओभरमा सात विकेटको क्षतिमा १८० रन बनायो। जवाफमा होवार्ट हरिकेन्सको टोली १६१ ओभरमै ११४ रनमा समेटिएको थियो।

नेपालका लागि बलिडतर्फ नन्दन यादव चम्किए। उनले एकलैले ५ विकेट लिएर टोलीलाई जित दिलाउने मुख्य भूमिका निर्वाह गरे। यस्तै, कप्तान रोहितकुमार पौडेल, सन्दीप लामिछाने, कुशल भुर्तेल र रिजन ढकालले एक-एक विकेट लिए। होवार्ट हरिकेन्सका लागि ब्राडली होपले ३१ रन र चार्ली वाकिमले २८ रन बनाए पनि अन्य ब्याट्सम्यानले उल्लेखनीय प्रदर्शन गर्न सकेनन्।

यसअघि ब्याटिङ गर्दै नेपालका आरिफ शेखले २६ बलमा तीन चौकासहित ३३ रन बनाए। यस्तै, ओपनर आसिफ शेखले २९ रन, कुशल भुर्तेलले २७, लोकेश बमले अविजित २५, भीम सार्कीले १८ तथा कप्तान रोहितकुमार पौडेलले ९ रन जोडे। होवार्टका बलर निवेथन राधाकृष्णन र राफ म्याकमिलनले दुई-दुई विकेट लिए भने मार्कस बेन, गांवे बेल र ब्राडली होपले एक-एक विकेट हात पारे।

यसअघि नेपालले टप एन्ड टी-२० सिरिजमा तीन खेल खेलेको थियो, जसमा उसले सबै खेल गुमाएको थियो। नेपाल नर्दन टे्रिटोरी स्टाइकरसँग ४२ रन, बङ्गलादेश ‘ए’सँग ३२ रन र मेलबर्न स्टार्स एकेडेमीसँग ३१ रनले पराजित भएको थियो।

नेपालले अब आउँदो बुधवार मेलबर्न रेनेगेड्स एकेडेमीसँग र शुक्रबार पाकिस्तान शाहिन्ससँग प्रतिस्पर्धा गर्ने तालिका रहेको छ।

जन्म, मृत्यु, विवाह, सम्बन्ध विच्छेद र बसाई सराई
जस्ता व्यक्तियत घटना
घटेको ३५ दिन भित्र
निःशुल्क रूपमा
वडा कार्यालयमा
दर्ता गरौं
र गराऔं ।

जन्म

- जन्म गर्दा जन्म दर्ता गर्नुपर्छ।
- जन्म गर्दा जन्म दर्ता गर्नुपर्छ।
- जन्म गर्दा जन्म दर्ता गर्नुपर्छ।

मृत्यु

- मृत्यु भएमा मृत्यु दर्ता गर्नुपर्छ।
- मृत्यु भएमा मृत्यु दर्ता गर्नुपर्छ।
- मृत्यु भएमा मृत्यु दर्ता गर्नुपर्छ।

विवाह

- विवाह गर्दा विवाह दर्ता गर्नुपर्छ।
- विवाह गर्दा विवाह दर्ता गर्नुपर्छ।
- विवाह गर्दा विवाह दर्ता गर्नुपर्छ।

सम्बन्ध विच्छेद

- सम्बन्ध विच्छेद गर्दा सम्बन्ध विच्छेद दर्ता गर्नुपर्छ।
- सम्बन्ध विच्छेद गर्दा सम्बन्ध विच्छेद दर्ता गर्नुपर्छ।
- सम्बन्ध विच्छेद गर्दा सम्बन्ध विच्छेद दर्ता गर्नुपर्छ।

बसाई सराई

- बसाई सराई गर्दा बसाई सराई दर्ता गर्नुपर्छ।
- बसाई सराई गर्दा बसाई सराई दर्ता गर्नुपर्छ।
- बसाई सराई गर्दा बसाई सराई दर्ता गर्नुपर्छ।

मध्यपुर थिमी नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
मध्यपुर थिमी, भक्तपुर
बागमती प्रदेश, नेपाल

जन्म

- जन्म गर्दा जन्म दर्ता गर्नुपर्छ।
- जन्म गर्दा जन्म दर्ता गर्नुपर्छ।
- जन्म गर्दा जन्म दर्ता गर्नुपर्छ।

मृत्यु

- मृत्यु भएमा मृत्यु दर्ता गर्नुपर्छ।
- मृत्यु भएमा मृत्यु दर्ता गर्नुपर्छ।
- मृत्यु भएमा मृत्यु दर्ता गर्नुपर्छ।

विवाह

- विवाह गर्दा विवाह दर्ता गर्नुपर्छ।
- विवाह गर्दा विवाह दर्ता गर्नुपर्छ।
- विवाह गर्दा विवाह दर्ता गर्नुपर्छ।

सम्बन्ध विच्छेद

- सम्बन्ध विच्छेद गर्दा सम्बन्ध विच्छेद दर्ता गर्नुपर्छ।
- सम्बन्ध विच्छेद गर्दा सम्बन्ध विच्छेद दर्ता गर्नुपर्छ।
- सम्बन्ध विच्छेद गर्दा सम्बन्ध विच्छेद दर्ता गर्नुपर्छ।

बसाई सराई

- बसाई सराई गर्दा बसाई सराई दर्ता गर्नुपर्छ।
- बसाई सराई गर्दा बसाई सराई दर्ता गर्नुपर्छ।
- बसाई सराई गर्दा बसाई सराई दर्ता गर्नुपर्छ।

R. R. ELECTRONICS
Madhyapur Thimi-4, Shankhadhar Chowk
Ph. 01- 5093396, Mo. 9841300905, 9851169858

SAMSUNG LG Haier IDEAL Himstar NOKIA oppo mi Dish TV

कांग्रेस....

भूमिसम्बन्धी संशोधन विधेयकलाई फास्ट ट्र्याकमार्फत अघि बढाउनेमा एमाले आक्रामक देखिन्छ । यसले भूमिहीन, दलित र सुकुम्बासीलाई जमीन वितरणमार्फत लाभ पुर्‍याउने दावी गरेको छ । तर कांग्रेसले वन क्षेत्र र सार्वजनिक जमिन वितरणमा खुकुलोपनले वातावरणीय संकट निम्त्याउने र भूमाफियालाई फाइदा पुर्‍याउने भन्दै आपत्ति जनाएको छ । यस विषयले दलहरूको नीतिगत दर्शन–सामाजिक न्याय बनाम वातावरणीय स्थायित्व–बीचको मौलिक भिन्नतालाई सतहमा ल्याएको छ । यस बहसले स्थानीय सरकार र नागरिक आन्दोलनलाई पनि दुई भागमा बाँडेको छ । सुकुम्बासी आन्दोलनले एमालेको समर्थनलाई स्वागत गरे पनि, वातावरणवादी र अधिकारकर्मीहरूले कांग्रेसको तर्कलाई समर्थन गर्दै दीर्घकालीन दृष्टिकोणमा बल दिएका छन् ।

विद्यालय शिक्षा विधेयकमामा कांग्रेस निजी विद्यालयहरूको अनिवार्यत विस्तारलाई रोक्न चाहन्छ भने एमाले निजी क्षेत्रलाई शैक्षिक सुधारको साभेदारका रूपमा देख्छ । शिक्षक स्थायीकरणको प्रश्नमा पनि अनुपातगत असहमति देखिएको छ । शिक्षामा लगानी र पहुँचको सन्तुलन मिलाउने विषयमा दुवै दलको दृष्टिकोण टकराएको छ, जसको असर अभिभावक, विद्यार्थी र शिक्षक संगठनमा समेत परिरहेको छ ।

निजामती सेवा विधेयकमा समाविष्ट ‘कुलिङ अफ पिरियड’ प्रावधानले दलहरूको आन्तरिक असहमति चर्काएको छ । कांग्रेस यसलाई गम्भीर त्रुटि ठहर गर्दै सुधारको माग गर्छ भने एमाले यसैलाई हटाउनेतर्फ सक्रिय छ । यसको परिणाम प्रशासनिक स्थायित्व र राजनीतिक हस्तक्षेपबीचको संवेदनशील सन्तुलनमा पर्ने देखिन्छ । प्रशासनिक सेवामा दीर्घकालीन करिअर मार्ग सुरक्षित गर्ने पक्षमा कांग्रेस देखिन्छ भने राजनीतिक नियुक्ति सहज बनाउन एमाले बढी इच्छुक देखिन्छ ।

यस्तै, बहुविवाहलाई आंशिक मान्यता दिने फौजदारी संहिता संशोधनमा कांग्रेस स्पष्ट रूपमा विपक्षमा छ । एमालेभित्र पनि यस विषयमा विभाजित धारणा रहेकोले औपचारिक निष्कर्ष अझै बनेको छैन । सामाजिक मूल्य, लैङ्गिक समानता र कानुनी आधुनिकताबारे दलभित्रै तीव्र बहस भइरहेको छ ।

राष्ट्रपतिबाट फिर्ता गरिएको संवैधानिक परिषद् विधेयक गठबन्धनका लागि अर्को संवेदनशील मुद्दा बनेको छ । कांग्रेसले राष्ट्रपतिको चासोलाई संशोधन गर्दै संशोधन आवश्यक ठान्छ भने एमाले संस्थागत निरन्तरताका लागि यथास्थिति कायम राख्न खोज्छ । यस विवादले कार्यपालिका र राष्ट्रपतिको भूमिकाबारे फरक-फरक व्याख्या सतहमा ल्याएको छ ।

सामाजिक सञ्जाल र मिडिया काउन्सिलसम्बन्धी विधेयक पनि कांग्रेस र एमालेबीच असहमतिको अर्को क्षेत्र हो । कांग्रेसले यसलाई अभिव्यक्ति स्वतन्त्रतामाथिको आक्रमण ठान्छ भने एमाले भूटा समाचार, घृणा भाषण र गलत प्रचार रोक्न कानुनी निवारण अपरिहार्य मान्छ । यसले स्वतन्त्र पत्रकारिता र सामाजिक उत्तरदायित्वबीचको द्वन्द्वलाई सतहमा ल्याएको छ । दलहरूको यो भिन्नताले सञ्चार क्षेत्रका सरोकारवालामा अनिश्चितता बढाएको छ । स्वतन्त्र मिडिया संस्थानहरू कांग्रेसको समर्थनमा तानिएका छन् भने केही सञ्चार नियामक निकाय एमालेको दृष्टिकोणमा निकट देखिएका छन् ।

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को बजेटमा विद्युत् खरिद-विक्री

सम्भौतासम्बन्धी ‘टेक एन्ड पे’ प्रावधान विवादास्पद बनेको थियो । कांग्रेसले यसलाई निजी व्यवसायीलाई असमान लाभ दिने प्रावधान ठहर गर्दै हटाउन दबाव दिएको छ भने एमाले अर्थमन्त्रीको प्रस्तावलाई यथावत राख्न अडिग छ । यो विवादले ऊर्जा नीतिमा दीर्घकालीन प्रभाव पार्ने अपेक्षा गरिएको छ । जलविद्युत् कम्पनीहरू, निजी लगानीकर्ता र उपभोक्ता समूहबीच फरक-फरक प्रतिक्रिया आउन थालेका छन् । कांग्रेस उपभोक्तामुखी नीति बनाउने तर्कमा छ भने एमाले ऊर्जा क्षेत्रलाई दीर्घकालीन लगानीमैत्री बनाउनुपर्ने पक्षमा उभिएको छ ।

यसले हालको राजनीतिक गतिरोधले स्पष्ट देखाएको छ कि सत्ता साभेदारी भए पनि कांग्रेस र एमालेबीचको गठबन्धन नीतिगत सहमतिको आधारमा नभई क्षणिक सत्ता गणितमा टेकेको छ । यी दुई दल बिच यतिका असहमति हुनुका बाबजुद यो सरकार पुरै अवधि अर्थात् ८४ को निर्वाचनसम्म कायम रहने यसका प्रमुख नेताहरूका दावी रहेको छ । जबकि दुवै दलका दोस्रो पुस्ताका नेताहरूमा फरक राजनीतिक धरातल र फरक रणनीतिका यी दुवै दलको वर्तमान सत्ता गठबन्धन प्रति असन्तुष्टी रहँदै आइरहेको तिनका समय समयमा दिइने अभिव्यक्तिबाट पनि प्रष्ट हुँदै आएको छ । तर नेतृत्वको व्यक्तिकगत स्वार्थका कारण र नेतृत्वको सत्तामोहका विरुद्ध आवाज उठाउने सहास अन्य नेताहरूमा देखिएको छैन । भलै केही नेताहरूले नेतृत्वको खुल्ला रुपमा विरोध गरे पनि तिनलाई नेतृत्व तहवाटै तह लगाउने कार्य भएको कारण पनि नेतृत्वले देशमा आफू अनुकुलको माहोल तयार गर्ने कार्यमा तल्लिन रहनु देश, दलहरूको वर्तमान अवस्था र आम जनसमुदायको हितमा नरहेको प्रष्ट हुँदा पनि नेतृत्व सुधिने दिशामा अगाडि बढ्न सकेको छैन ।

यसले देशको विधायकी असमझदारी र स्वार्थ समूहको प्रभावले नीति निर्माण मात्र अवरुद्ध भएको छैन, यसले लोकतान्त्रिक संस्थागत विकासमै जनमानसमा अविश्वास फैलाएको छ । विश्लेषकहरूका ठम्याइमा, यदि दलहरूले आफ्ना प्राथमिकतामा सन्तुलन खोज्न सकेनन् भने यो गठबन्धन लामो समय टिक्न नसक्ने बताइ सहँदा र नेपाल पुन: अस्थिर राजनीतिक चक्रमा प्रवेश गर्ने खतरा बढ्ने निश्चित रहेको अवस्था औल्याउँदै गर्दा पनि गठबन्धनको असफलताले संघीयताको अभ्यासमा देखिएका समस्या भन्नु चर्काउने र नागरिकको विश्वास घटाउने सम्भावना समेत बढेको अवस्थामा पनि दलका शिर्ष नेताहरूको आलोपालो सत्ता सञ्चालन गर्दै पुरा अवधि सत्तामै टाँसी रहने प्रवृत्तिले आम जनमानसमा भ्रमको खेती गर्दै राज्यसत्ता टिकिरहने प्रपञ्चको रुपमा बुझ्न थालेका छन् ।

जीवित....

आच्छादित बनाइदिन्छन् । स्थानीयहरू मात्र होइन, काठमाडौँ उपत्यकाका विभिन्न स्थानबाट हजारौँ दर्शक रातको समयमा समेत यी प्रदर्शन हेर्न आउँछन् ।

मध्यपुरथिमिका विभिन्न टोलमा नीलबाराही प्याख्रँ, भैल प्याख्रँ र सलचा प्याख्रँजस्ता नाचहरूको प्रदर्शनले यहाँको ऐतिहासिक, धार्मिक र सांस्कृतिक पहिचानलाई जीवित सङ्ग्रहालयका रूपमा संरक्षण गर्दै आएको छ । नगर भैरव नाचका गुरु अर्जुन श्रेष्ठका अनुसार, यी नाचहरूले देवीदेवताको परिचय मात्र होइन, सम्पूर्ण समुदायको सांस्कृतिक आत्मालाई निरन्तर जीवन्त राखेका छन् । यसै कारण यी नाचहरू स्थानीयको सामुदायिक

एकता र सांस्कृतिक निरन्तरताको मेरुदण्डका रूपमा रहेका छन् ।

नीलबाराही नाच मध्यपुरथिमिको वोडेमा रहेको नीलबाराही मन्दिर यस नाचको केन्द्र हो । गाईजात्राको भोलिपल्ट अर्थात् भाद्र द्वितीयादेखि पञ्चमीसम्म चार दिन तीन रातसम्म यो नाच टोलटोलमा प्रदर्शन हुन्छ ।नीलबाराही नाचमा भैरव एक, वाराही चार, कुमारी चार, सिंह चार, द्वारपाल दुई र गणेश चारसहित १९ देवगणको सहभागिता रहन्छ । साथै गुरु ६ जना, १९ जना देवगणका सहयोगी र नौ जना बाजा बजाउनेको प्रत्यक्ष संलग्नता रहन्छ ।

नाच लाकुछैँबाट सुरु भई विभिन्न टोल हुँदै पुनः लाकुछैँमै समापन हुन्छ । प्रत्येक चोकमा धाँ बाजा, भुस्या, काँय, पाँगा बाजाको तालमा देवीको नाच प्रस्तुत गरिन्छ र बासिन्दाले पूजा, दानदक्षिणा अर्पण गर्छन् । नीलबाराही नाच कहिले सुरु भयो भन्ने निश्चित प्रमाण नभए पनि भक्तपुरको नवदुर्गा नाचसँगै सुरु भएको मानिन्छ ।

यो नाचमा सहभागी देवगण परिवर्तन हुने प्रक्रिया अत्यन्तै कडा छ— केवल मृत्यु वा देवीको दैवी आदेशले मात्र देवगण फेरिन्छ । सहभागीहरूले नाच अवधिभर कठोर नियमहरू पालना गर्नुपर्छ— जुता नलगाउने, भूँइँमा नबस्ने, बाहिर खान नहुने, कुसैसँग बोल्न नहुने आदि । नाच अवधिभर प्रज्वलित चिराग निम्न नहुने जनविश्वास अझै बलियो छ । सहभागीहरूलाई तान्त्रिक शुद्धिकरणको विधिबाट मात्र नाचमा प्रवेश दिइन्छ ।

स्थानीय किंवदन्तीअनुसार, परापूर्वकालमा एक वोदेवासी खेतमा गएका बेला नीलबाराही देवीले उनलाई जंगलमा लगेर चार दिनसम्म अदृश्य रूपमा नाचको सम्पूर्ण विधि सिकाएपछि यो परम्परा सुरु भएको हो । अहिले पनि नीलबाराही जंगलमा त्यो स्थान रहेको मानिन्छ जहाँ देवीले पहिलो पटक यो नाचको ज्ञान दिएकी थिइन् ।

भैल प्याख्रँ : थिमिको लायकू र नगदेशको लायकूबाट मल्लकालीन कालदेखि चलिआएको भैल प्याख्रँ पनि भाद्र द्वितीयादेखि पञ्चमीसम्म रातभर प्रदर्शन गरिन्छ । नासःद्योको साधनापछि भैल देवगण टोलटोलमा पुगेर नाच प्रस्तुत गर्छन् । यस नाचमा न्हापाँ भैल, लिपाँ भैल, ज्यापुंग, न्हापाँ दार्गी र लिपाँ दार्गी गरी पाँच देवता हुन्छन्, जसको भूमिकामा चयन हुने प्रक्रिया पनि कडाइका साथ पालना गरिन्छ ।

भैल प्याख्रँमा ३० भन्दा बढी वाद्यवादक र करिब ५० जना सहयोगी सहभागी हुन्छन् । धाँ बाजा, भुस्या, पोझा, मुवालीजस्ता वाद्यको तालमा भैरवले खड्ग, कुमारीले डमरू, ज्यापुंगले तान्त्रिक भाँडो लिएर नाच्छन् । यो नाचको उत्पत्ति पनि किंवदन्तीमा आधारित छ— प्राचीन समयमा भूतप्रेतको आतंक अन्त्य गर्न भैरव र कुमारीको शक्ति जगाएर नचाइँदा दुष्ट शक्तिहरू नष्ट भएको विश्वास छ ।

सलचा प्याख्रँ : महाभारतको प्रसङ्गमाथि आधारित थिमिको पोबुका सिद्धिकाली छत्र गुठीद्वारा प्रस्तुत सलचा प्याख्रँ नौ वर्षपछि यसवर्ष पुनः प्रदर्शनमा आएको हो । महाभारतमा आधारित यो नाच पाँच पाण्डवको वनवास र गुप्तवास सकेर विजयोल्लासमा फर्किने प्रसङ्गलाई नाटकीय ढङ्गले प्रस्तुत गर्छ । पाँच कलाकारले पाण्डवको रूप धारण गरी तान्त्रिक विधिअनुसार प्रदर्शन गर्छन्, जसका लागि प्रदर्शन अघि विशेष पूजापाठ र तयारी गरिन्छ ।

यसवर्ष यो नाच पोबु, भुँलाखेल, बालकुमारी, लायकू, चपाचो, हात्तीमहाँकाललगायतका स्थानमा प्रस्तुत गरिएको छ । यसअघि २०७४ सालमा प्रदर्शन भएको यो नाच अब लोपोन्मुख सूचीमा पर्न नदिने स्थानीयको संकल्प छ । दर्शकहरूका अनुसार यो नाच नाटकीय प्रस्तुति र ऐतिहासिक प्रसङ्गका कारण विशेष रोचक र भावनात्मक बनाउँछ।

यी नाचहरूले मध्यपुरथिमिलाई

साँच्चै जीवित सङ्ग्रहालयको रूपमा उभ्याएका छन् जहाँ मूर्त कला मात्र होइन, तान्त्रिक विधि, धार्मिक विश्वास, सांस्कृतिक आत्मा र सामुदायिक एकता प्रत्येक ताल र मुद्रामा धड्किरहेको छ ।

वागमती....

पारदर्शी, सरल र डिजिटलमैत्री बनाइने योजना रहेको बताउँदै मन्त्री थापाले यस कार्यक्रमले पत्रकारहरूको स्वास्थ्य सुरक्षामा दीर्घकालीन सुधार ल्याउने विश्वास व्यक्त गरे । स्वास्थ्य क्षेत्र सुधारका लागि यस वर्षदेखि सञ्चालन हुने अन्य योजनाहरूको जानकारी दिँदै मन्त्री थापाले ‘मेरो स्वास्थ्य, मेरो जिम्मेवारी- एक घण्टा मेरो लागि’ अभियान, ‘एक जिल्ला, एक स्वस्थ सहर’ र ‘एक स्थानीय तह, एक नमुना स्वास्थ्य संस्था’ कार्यक्रम पनि सार्वजनिक गरे ।

उनका अनुसार अब १३ वटै प्रादेशिक अस्पताल मात्र नभई, विकट ग्रामीण क्षेत्रका नागरिकसम्म प्रभावकारी रूपमा स्वास्थ्य सेवा पुर्‍याउने लक्ष्यसहित सरकारले काम अघि बढाएको छ । “स्वास्थ्य सामग्री, औपधि, र उपकरण लिएर सरकार आफैँ गाउँ-गाउँमा पुग्नेछ,” मन्त्री थापाले भने, “जनताले सरकार गाउँमा आएको महसुस गर्ने गरी सेवा विस्तार गरिनेछ ।”

उपसभामुख....

निर्देशनअनुसार मात्र उपस्थित भएको जनाउँदै, हस्ताक्षरबारे केही खुलाउन चाहनेन् ।

हस्ताक्षर अभियानप्रति नेपाली कांग्रेसभित्र चर्को असन्तोष देखिएको छ। वरिष्ठ नेता डा. शेखर कोइरालाले आफ्ना पक्षका सांसदहरूलाई यसरी “अनिर्दिष्ट कागजमा हस्ताक्षर नगर्न” निर्देशन दिएका छन् । उनका अनुसार यो कदम एमाले अध्यक्ष केपी शर्मा ओलीको योजनाअनुरूप हो, जसले कांग्रेसलाई दीर्घकालीन राजनीतिक हानि पुर्याउन सक्छ। कोइराला पक्षका नेताहरूले कांग्रेस सभापति शेरबहादुर देउवाले ओलीसँग मिलेर उपसभामुख इन्दिरा राना मगरलाई हटाउने योजना बनाएको र त्यसपछि कांग्रेस प्रवेश गरेकी पूर्वमन्त्री चन्दा चौधरीलाई उपसभामुख बनाउने सहमति भएको दावी गरेका छन्।

सूत्रहरूका अनुसार उपसभामुख हटाएपछि उक्त पदमा कांग्रेसबाट सांसद चन्दा चौधरीलाई अघि सार्ने तयारी भइरहेको छ। चौधरी सन् २०७९ मा लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टी (लोसपा) परित्याग गरी कांग्रेसमा प्रवेश गरेकी थिइन्। उनी पूर्व बालवालिक्त तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रीसमेत हुन्।

महाभियोगसम्बन्धी चर्चा चुलिदै जाँदा नेकपा एमालेका प्रमुख सचेतक महेश बत्तौलाले भने तत्काल कुनै महाभियोग प्रस्ताव अघि नबढाइने बताएका छन्। उनले हस्ताक्षर संकलनलाई लिएर फैलिएको हल्ला असत्य भएको दावी गर्दै भने, “उपसभामुखविरुद्ध हाल कुनै प्रस्ताव दर्ता गर्ने तयारी छैन। उहाँमाथि उठेका प्रसंग संसदले निरुपण गर्नुपर्ने हो।”

नेपालको संविधानको धारा ९१ अनुसार सभामुख वा उपसभामुखले पदअनुकूल आचरण नगरेको ठहर भएमा प्रतिनिधिसभामा रहेका सांसदहरूको दुई तिहाइ बहुमतले पदमुक्त गर्न सकिन्छ। अधिल्लो वर्ष पनि इन्दिरा रानाविरुद्ध यस्तै प्रयास गरिएको भए पनि त्यो अघि बढ्न सकेको थिएन।

सत्तारूढ नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेबीचको सहकार्यमा उपसभामुख इन्दिरा राना मगरविरुद्ध महाभियोगको तयारी गरिएको भनिए पनि त्यसबारे आधिकारिक रूपमा पुष्टि भइसकेको छैन। आकस्मिक रूपमा गरिएको हस्ताक्षर अभियानले कांग्रेसभित्र गम्भीर मतभेद जन्माएको छ। वरिष्ठ नेता शेखर कोइरालाको असहमतिले पार्टीभित्र शक्ति संघर्ष भन्ने सतहमा ल्याएको छ।

यद्यपि, दुवै दलले हाललाई उपसभामुखविरुद्ध महाभियोग अघि

वर्ष १९ अङ्क ०५ २०८२ भदौ ०४ गते

20 Aug., 2025 Wednesday

नबढाउने सार्वजनिक धारणा दिएका छन्। तर यस विषयमा संसद्, सरकार र दलहरूबीचको आन्तरिक समीकरण अझै स्पष्ट हुन बाँकी छ।

नयाँ....

रह्यो। ठेक्का-कमिसन, सिफारिस र पहुँचको राजनीति, अवसरवाद र अनियमितताले सुशासन र न्याय जस्ता मुल्यहरू किनारा लागेका छन्। यस्तो अवस्थामा युवाहरूमा राजनीतिप्रति निराशा बढ्नु स्वाभाविक हो। यही कारणले देशमा भविष्य छैन भन्ने धारणा बोकेर, ठूलो संख्यामा युवाहरू विदेश पलायन भैरहेका छन्, ।

तर दर्शनशास्त्रीहरूले भनेभैँ, “मानिस राजनीतिक प्राणी (शययल उर्यप्तिष्पयल) हो,” त्यसैले युवाले राजनीतिबाट भागेर होइन, सुधारका लागि भित्रैबाट हस्तक्षेप गरेर मात्र यो खेलनलाई अन्त्य गर्न सक्छन् भन्नेकुरा बुझेर आत्मसात गर्न आवश्यक छ।

तर यतिमात्रै निराशाको कथा होइन। नयाँ पुस्ता नै परिवर्तनको आशा हो भन्ने विश्वासलाई व्यवहारमा उतार्न, युवाले आफ्नै दृष्टिकोण र चाहनाअनुसार सक्रिय हुनुपर्छ। उनीहरू केवल आलोचक वा दर्शक भएर बस्ने होइन, सचेत र सुचित मतदाता भएर चुनावी संस्कृतिलाई बदल्नुपर्ने आवश्यकता छ। अहिले पनि धेरैजसो मत पार्टीको निष्ठा, जातीय भावना वा क्षणिक लोकप्रियतामा आधारित देखिएको छ। तर यदि युवाले उम्मेदवारको कार्यशैली, अधिल्लो कामको परिणाम र भविष्यप्रतिको योजनालाई आधार बनाएर भोट दिन थाले भने राजनीतिक नेतृत्व छनोट गर्ने तरिका नै रूपान्तरण हुनेछ।

सामाजिक सञ्जाल र डिजिटल प्रविधि आजका युवाका बलिया उपकरण हुन्। सूचना छिटो फैलिन्छ, तर गलत प्रचार र भ्रामक समाचार पनि त्यत्तिकै सजिलै फैलिन्छ। युवाले यसलाई चिनें, तथ्यमा आधारित बहस गर्ने र अरूलाई सचेत बनाउने जिम्मेवारी लिनुपर्छ। केवल आलोचना होइन, पारदर्शिता र तथ्यलाई आधार बनाएर युवाहरूले राजनीतिक चेतना फैलाउन सक्छन्। आजको पुस्ता शिक्षित, प्रविधिमा निपुण र विश्वसन्दर्भ बुझ्ने स्तरमा पुगेको छ। उनीहरू भाषण होइन, ठोस कार्यान्वयन देख्न चाहन्छ; वाचा होइन, परिणाममा विश्वास गर्छन्। सचेत मतदाता बन्ने भनेको केवल चुनावमा भोट हाल्ने क्षणसम्म सीमित होइन, यो त सम्पूर्ण राजनीतिक प्रक्रियामा निरन्तर निगरानी र मूल्याङ्न गर्ने अभ्यासमा परिणत गर्नुपर्ने हुन्छ। त्यसपछि युवाको सहभागिताले राजनीति केवल पुराना नेताको सम्पत्ति नभएर, नयाँ पुस्ताको भविष्य निर्माण गर्ने साधन बन्न सक्छ।

दोस्रो मार्ग भनेको दलभित्र प्रवेश गरेर सुधार गर्नु हो। धेरै युवाहरू दललाई आलोचना गर्छन् तर प्रवेश गर्न हिचकिचाउँछन्। वास्तविक सुधार भने बाहिरबाट चिच्याएर होइन, भित्रबाट दबाव सिर्जना गरेर मात्र सम्भव हुन्छ। प्लेटोले भनेभैँ, “राजनीतिको उद्देश्य न्यायलाई व्यवहारमा उतार्नु हो।” फिनल्याण्डकी प्रधानमन्त्री सना मरिनले ३४ वर्षमै नेतृत्व ग्रहण गरेर आफ्नो दलभित्रै मार्ग प्रशस्त गरे जस्तै युरोप र एसियाका देशहरूले पनि देखाएका छन्, अब नेपालमा पनि युवाहरु पार्टीमा संगठित भै सदस्यता लिएर, स्थानीय तहदेखि सक्रिय भएर नेतृत्वको पुस्तान्तरण गर्न लाग्नु पर्छ ।

युवा केवल उत्साही मात्र भएर पुग्दैन, रणनीति र कार्ययोजनासँगै अघि बढ्नु आवश्यक छ। पार्टीका महाधिवेशनमा खुला प्रतिस्पर्धा, निर्णय प्रक्रियामा पारदर्शिता, निर्णयदेवदार छनोटमा युवा सहभागिता सुनिश्चित गर्न सक्यता साथ लाग्नु पर्छ । यस सन्दर्भमा महात्मा गान्धि भनेका थिए “संसारमा देख्न चाहेको परिवर्तन आफै बन्नुप छ।”

प्रविधि र पारदर्शिता युवा नेतृत्वका बलिया हतियार हुन्। कम्प्युटर, मोबाइल र डिजिटल प्लेटफर्ममार्फत सरकारी खर्च ट्याक गर्न, बजेट निगरानी गर्न, नीति कार्यान्वयनमा सरोकारवालाको सहभागिता सुनिश्चित गर्न सकिन्छ। यसले केवल भ्रष्टाचार उजागर गर्ने होइन, पुराना नेताहरूलाई जवाफदेही पनि बनाउँछ।

युवाले केवल आलोचना मात्र होइन, व्यावहारिक समाधान प्रस्तुत गर्न सक्नुपर्छ । शिक्षा सुधार, रोजगारी सिर्जना, कृषि र पर्यटनमा स्पष्ट योजना र नयाँ दृष्टिकोण आवश्यक छ। फिनल्याण्ड, सिंगापुर र दक्षिण कोरियाका उदाहरणहरूले देखाउँछन् कि प्रविधि र नवाचारमा जोड दिने नीतिले मात्र दीर्घकालीन सुधार ल्याउँछ। नेपालमा पनि युवा नेतृत्वले कृषि उद्योगलाई आधुनिक प्रविधिसँग जोड्ने, स्टार्टअपमार्फत रोजगारी सिर्जना गर्ने र सांस्कृतिक पर्यटनमार्फत स्थानीय विकास सम्भव बनाउँछ।

युवाको एकता अत्यन्त महत्वपूर्ण छ। जातीय, क्षेत्रीय वा पार्टीगत भेदभावको सट्टा शिक्षा, रोजगारी, सुशासन र वातावरण संरक्षणजस्ता साभा मुद्दामा सबै युवा एकजुट हुनुपर्छ। २०११ को अरब वसन्त आन्दोलनमा मिस्र र टुर्निशियामा युवाको साभा एकता र डिजिटल संगठनले पुराना संरचनालाई चुनौती दिएको उदाहरणले पनि यही कुरा प्रमाणित गर्छ।

तर चुनौती पनि धेरै छन्। विदेश पलायन, रोजगारी अभाव, भौगोलिक र वैचारिक विभाजनले युवाको सक्रियतामा बाधा पुर्‍याउँछ। दक्षिण कोरियामा १९८०-९० को दशकमा युवाले सामना गरेका चुनौतीहरू आजको नेपालसँग तुलना गर्न सकिन्छ। तर, नेपालमै सम्भावना रहेको विश्वास र साभा दृष्टिकोणले मात्र मानसिकता परिवर्तन गरेर यी बाधा पार गर्न सकिन्छ।

नेपालको राजनीति संकटमा छ। पुरानो पुस्ता नेतृत्व छाड्न तयार छैन, भ्रष्टाचारले जरा गाडेको र जनताको दलहरु प्रति विश्वास हराउँदैछ। तर पनि परिवर्तन असम्भव छैन। प्रत्येक पुस्ताले आफ्नो समयमा अवसर पाएको जस्तै, आजको अवसर नयाँ पुस्ताको हातमा छ। युवा सचेत मतदाता, आन्तरिक सुधारकर्ता र वैकल्पिक नेतृत्वकर्ता बन्न सके, तिनीहरूले केवल आलोचक मात्र नभै वास्तविक सुधार ल्याउन सक्छन्।

नेपालमा हरेक आन्दोलनमा युवाहरू अग्रपंक्तिमा थिए। र आज पनि अग्रभागमा छन्। तर प्रश्न यही छ—के उनीहरू केवल सडकमा नाराबाजी गर्ने, वा सत्ताको संरचनाभित्र प्रवेश गरेर वास्तविक परिवर्तन ल्याउने? जर्मनीका उदाहरणमा एन्जेला मर्केलले देखाएभैँ, संरचनाभित्र सक्रिय भएर दीर्घकालीन सुधार मात्र सम्भव छ?

यदि नयाँ पुस्ताले साहस, अनुशासन, दीर्घ दृष्टिकोण र साभा जिम्मेवारी देखाउँछन् भने, नेपालको राजनीति निश्चित रूपमा बदल्न सकिन्छ। युवाले देखाएको ऊर्जा, नवीनता र समर्पणले पुरानो संरचनालाई चुनौती दिन सक्छ र नयाँ नेतृत्वलाई जन्म दिन सक्छ। यसरी, नेपाली युवाले राष्ट्रिय नेतृत्वका साथसाथै अन्तर्राष्ट्रिय सन्दर्भमा पनि प्रभावकारी उदाहरण प्रस्तुत गर्न सक्छ।

नेतृत्वको यो पुस्तान्तरण केवल आवश्यकता मात्र होइन, जिम्मेवारी पनि हो। हामी सबै अग्रज नेताहरूको योगदानको सम्मान गर्छौं—राणा शासनविरुद्धको संघर्षदेखि गणतन्त्रको स्थापनासम्म, उहाँहरूको अनुभव र बलिदानले नेपाललाई यहाँसम्म ल्याएको हो। तर अब जिम्मेवारी नयाँ पुस्ताको काँधमा आएको छ। यो युवा पुस्ताले इतिहास र वर्तमानबाट सिकेर, साहस, अनुशासन र दीर्घ दृष्टिकोणसहित अघि बढे, निश्चय नै नेपालको राजनीति नयाँ युगमा प्रवेश गर्नेछ।

